

**ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ**

Кафедра біохімії та гігієни

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

щодо виконання контрольної роботи
з дисципліни ЦИВІЛЬНА ОБОРОНА

Львів – 2008

Упорядники: Решетило Степан Григорович – старший викладач
Возний Олег Йосипович – викладач.

Рецензенти: Старший викладач кафедри біохімії та гігієни
кандидат біологічних наук Гложик І.З.

Начальник Львівської регіональної служби
державного ветеринарно-санітарного контролю на державному
кордоні та транспорті І. Павлів

Методичні рекомендації затверджені і рекомендовані до
друку на засіданні кафедри біохімії та гігієни, протокол № 13
від 07.04.2008

З М І С Т

1. Вступ	4
2. Вимоги до контрольної роботи	5
3. Зразок оформлення титульної сторінки	6
4. Зразковий план контрольної роботи	7
5. Варіанти контрольних робіт	7
6. Список літератури та законодавства рекомендованої для виконання контрольних робіт	9

Додатки

1. Закон України «Про Цивільну оборону України»	11
2. Закон України «Про війська Цивільної оборони України»	19
3. Закон України «Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру»	26
4. Закон України «Про захист людини від впливу іонізуючого випромінювання»	47
5. Постанова Кабінету Міністрів України від 24 березня 2004 р. N 368 Про затвердження Порядку класифікації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру за їх рівнями.	57
6. Постанова Кабінету Міністрів України від 24 березня 2004 р. N 368 Про затвердження Порядку класифікації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру за їх рівнями.	59
7. Постанова Кабінету Міністрів України від 15 лютого 1999 р. N 192 Про затвердження Положення про організацію оповіщення і зв'язку у надзвичайних ситуаціях.	82
9. Список використаної літератури та законодавства	95

В С Т У П

Написання студентами контрольної роботи здійснюється з метою закріплення та поглиблення знань, що отримані при вивченні курсу Цивільна оборона.

Дані рекомендації розроблені з метою гармонізації рівня знань випускників Львівського державного університету фізичної культури з питань Цивільної оборони (цивільного захисту) до Європейських вимог освіти для освітньо-кваліфікаційних рівнів «Спеціаліст», «Магістр» всіх спеціальностей і спеціалізації Львівського державного університету фізичної культури.

Написання контрольної роботи передбачає сприяти майбутнім спеціалістам в умовах надзвичайних ситуацій :

правильно оцінювати надзвичайну ситуацію;

приймати рішення щодо ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій;

організувати роботи із запобігання виникненню надзвичайних ситуацій та ліквідації їх наслідків;

забезпечувати життєдіяльність населення при ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій;

забезпечити радіаційний, хімічний та біологічний контроль територій, що зазнали негативного впливу, ґрунту, продуктів харчування, води, джерел водопостачання.

При підготовці даних рекомендацій було використано вимоги Указів Президента України, зокрема "Про стан техногенної та природної безпеки України" від 11.11.2002, Законів України "Про цивільну оборону України" (1999 р.), „Про цивільний захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного походження" (2000 р.), „Про правові засади цивільного захисту" (2004 р.), рішення Національної ради з безпечної життєдіяльності населення при Кабінеті Міністрів України від 30.03.2004 р. „Про стан організації та проведення навчання з питань безпечної життєдіяльності населення і заходи щодо його поліпшення", наказів Міністерства освіти і науки України N 76 від 13.02.02 "Про

результати підготовки цивільної оборони Міністерства освіти і науки України в 2002 році і основні завдання на 2003 рік”, наказу Міністерства освіти і науки від 6 лютого 2002 року № 76 „Про результати підготовки цивільної оборони Міністерства освіти і науки України в 2001 році і основні завдання на 2002 рік”; наказу Міністерства освіти і науки від 13.02.2003 р. № 30. „Про результати підготовки Цивільної оборони Міністерства освіти і науки України в 2002 році і основні завдання на 2003 рік”; наказу Міністерства освіти і науки від 14.01.2004 р. № 17. „Про результати підготовки Цивільної оборони Міністерства освіти і науки України в 2003 році і основні завдання на 2004 рік” та інших законодавчих та нормативних документів, що визначають порядок, обсяги підготовки студентів та населення України до дій у надзвичайних ситуаціях.

В И М О Г И

ДО КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Контрольна робота з дисципліни ЦИВІЛЬНА ОБОРОНА виконується в години самостійної підготовки.

Робота виконується на основі лекційних матеріалів, самостійного вивчення рекомендованої літератури, і діючого законодавства України, що регулює відносини в галузі Цивільної оборони (захисту) та матеріалів інших дисциплін.

Конкретні теми контрольної роботи для виконання, видаються кожному студентові викладачем кафедри.

Контрольна робота виконується на стандартних аркушах формату А4 (210 x 297 мм), пишеться акуратно і розбірливо від руки або друкується на комп'ютері. Аркуші повинні бути скріплені в окрему теку і бути пронумеровані. У текстовій частині і таблицях можна використовувати спеціальні позначення, терміни і, абрєвіатури. Скорочення слів не допускається.

Загальний об'єм роботи повинен складати орієнтовно 7 – 10 сторінок.

Виклад кожного питання плану контрольної роботи починається з нової сторінки, заголовки виділяються або підкреслюються.

Контрольна робота зараховується або незараховується.

Незарахована робота вимагає докорінної переробки.

На першій сторінці роботи пишеться рекомендований план, з другої сторінки пишеться короткий вступ, на останній сторінці список використаної літератури, в якій вказується в алфавітному порядку: прізвище та ініціали автора, назва джерела (книги), місто, видавництво, рік видання і

кількість сторінок.

Відповіді на питання повинні бути повні і аргументовані з посиланням на таблиці, додатки, тощо і використану літературу, яку вказується в дужках.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИКЛАДУ ПИТАНЬ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

У вступі повинна бути розкрита роль цивільної оборони в сучасних умовах, дається визначення ЦО і перераховуються завдання вирішувані ЦО України.

В основній частині розкривається основна тема і дається характеристика включених до контрольної роботи питань, її актуальність та проблематика, шляхи подолання.

ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ТИТУЛЬНОЇ СТОРІНКИ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Кафедра біохімії та гігієни

КОНТРОЛЬНА РОБОТА

з курсу Цивільна оборона

на тему:

Виконав:

студент _ групи

П.І.О. студента

Варіант № _____

Перевірив:

П.І.О. викладача

Львів 2008

ЗРАЗКОВИЙ ПЛАН КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Вступ	ст. _____
1. Оцінка обстановки	ст. _____
2. Захист населення	ст. _____
3. Оповіщення населення	ст. _____
4. Дії населення в надзвичайних ситуаціях:	ст. _____
Список використаної літератури	ст. _____

ВАРІАНТИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

- 1
Положення міжнародного права з питань захисту людей
Постійні комісії з надзвичайних ситуацій при виконавчих органах влади,
їх мета і завдання
2.
Законодавство України про Цивільну Оборону, її роль, місце і завдання
в структурі заходів із забезпечення життєдіяльності населення держави
- 3
Організація Цивільної Оборони в Україні
Основні завдання Цивільної Оборони
- 4
Організація Цивільної Оборони в зарубіжних країнах
Міжнародне співробітництво в галузі Цивільної Оборони
- 5
Четверта Женевська конвенція "Із захисту цивільного населення під час
війни"
Економічне значення Цивільної Оборони
- 6
Організація Цивільної Оборони на місцях (підприємствах, організаціях
та установах)
Постійні комісії з надзвичайних ситуацій при виконавчих органах влади,
їх мета і завдання

7

Сили і засоби Цивільної Оборони
Матеріально-технічне і фінансове забезпечення Цивільної Оборони України

8

Проблеми безпеки життєдіяльності людини в сучасних умовах
Особливості масштабів поширення надзвичайних ситуацій

9

Надзвичайні ситуації природного характеру
Система Цивільної Оборони і організація її діяльності

10

Основні принципи захисту населення і довкілля від потенційних
небезпек різного характеру
Надзвичайні ситуації і їх класифікація

11

Надзвичайні ситуації природного характеру
Особливості небезпек військового характеру

12

Надзвичайні ситуації суспільного характеру
Основні принципи захисту населення і довкілля від потенційних
небезпек різного характеру

13

Надзвичайні ситуації техногенного характеру
Оцінка радіаційної обстановки на об'єкті при аварії на АЕС

14

Біологічні особливості дії іонізуючого опромінення
Оцінка хімічної обстановки при аварії з викидом сильнодіючих отруйних
речовин

15

Забезпечення проведення рятувальних та інших невідкладних робіт
Оповіщення населення про загрозу стихійних лих, великих аварій
(катастроф) та інших небезпечних ситуацій (НС)

16

Форми захисту населення
Прилади радіаційної хімічної розвідки та дозиметричного контролю

17

Організація евакуаційних заходів
Ліквідація наслідків надзвичайних ситуацій

18

Єдина державна система з надзвичайних ситуацій

Постійні комісії з надзвичайних ситуацій при виконавчих органах влади, їх мета і завдання

19

Проблеми безпеки життєдіяльності людини в сучасних умовах
Особливості небезпек військового характеру

20

Організація Цивільної Оборони в Україні
Положення міжнародного права з питань захисту людей

21

Надзвичайні ситуації природного характеру
Четверта Женевська конвенція "Із захисту цивільного населення під час війни"

22

Законодавство України про Цивільну Оборону, її роль, місце і завдання в структурі заходів із забезпечення життєдіяльності населення держави

23

Основні принципи захисту населення і довілля від потенційних небезпек різного характеру
Надзвичайні ситуації і їх класифікація

24

Постійні комісії з надзвичайних ситуацій при виконавчих органах влади, їх мета і завдання
Надзвичайні ситуації техногенного характеру

25

Надзвичайні ситуації природного характеру
Організація Цивільної Оборони в Україні

С П И С О К

ЛІТЕРАТУРИ ТА ЗАКОНОДАВСТВА РЕКОМЕНДОВАНОЇ ДЛЯ ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

ЗАКОНОДАВСТВО

1. Закон України «Про Цивільну оборону України» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 1993, N 14)
2. Закон України «Про війська Цивільної оборони України» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 1999, N 19)
3. Закон України «Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2000, N 40,)

4. Закон України «Про захист людини від впливу іонізуючого випромінювання» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 1998, N 22)
5. Закон України «Про правові засади цивільного захисту (Відомості Верховної Ради (ВВР) ,2004)
6. Постанова Кабінету Міністрів України від 24 березня 2004 р. N 368 Про затвердження Порядку класифікації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру за їх рівнями.
7. Постанова Кабінету Міністрів України від 24 березня 2004 р. N 368 Про затвердження Порядку класифікації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру за їх рівнями.
8. Постанова Кабінету Міністрів України від 15 лютого 1999 р. N 192 Про затвердження Положення про організацію оповіщення і зв'язку у надзвичайних ситуаціях.

ЛІТЕРАТУРА

1. Депутат О.П., Коваленко І.В., Мужик І.С. Цивільна оборона. Львів.: Афіша, 2001.
2. Стеблюк М.І. Цивільна оборона. К.: 2003.
3. Стеблюк М.І. Цивільна оборона. К.: Урожай, 1994.
4. Губський А.І. Цивільна оборона. Львів, 1995.
5. Мігович Г.Г. Цивільна оборона. К.: Довідник з цивільної оборони. ЗАТ "Українська технологічна група", 1998.
6. Мігович Г.Г. Сильнодіючі отруйні речовини. К.: 1999.

Інші джерела, які використовувалися при написанні контрольної роботи.

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про Цивільну оборону України

(Відомості Верховної Ради (ВВР), 1993, N 14, ст.124)

(Вводиться в дію Постановою ВР N 2975-XII від 03.02.93, ВВР, 1993, N 14, ст.125)

(Із змінами, внесеними згідно із Законами
N 555-XIV від 24.03.99, ВВР, 1999, N 19, ст.171
N 2470-III від 29.05.2001, ВВР, 2001,

N 32, ст.172 N 1419-IV від 03.02.2004, ВВР, 2004, N 19, ст.259
N 1014-V від 11.05.2007, ВВР, 2007, N 33, ст.442)

(У тексті Закону слова "пошуково-рятувальні формування", "захист населення і місцевостей", "центральний орган виконавчої влади з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи" в усіх відмінках замінено відповідно словами "аварійно-рятувальні служби (формування)", "захист населення і територій" та "центральний орган виконавчої влади, до повноважень якого віднесено питання захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру" у відповідних відмінках згідно із Законом N 2470-III від 29.05.2001, ВВР, 2001, N 32, ст.172)

Кожен має право на захист свого життя і здоров'я від наслідків аварій, катастроф, пожеж, стихійного лиха та на вимогу гарантій забезпечення реалізації цього права від Кабінету Міністрів України, міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, керівництва підприємств, установ і організацій незалежно від форм власності і підпорядкування. (Частина перша преамбули в редакції Закону N 555-XIV від 24.03.99)

Держава як гарант цього права створює систему цивільної оборони, яка має своєю метою захист населення від небезпечних наслідків аварій і катастроф техногенного, екологічного, природного та воєнного характеру.

Р о з д і л і

ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ

Стаття 1. Цивільна оборона України є державною системою органів управління, сил і засобів, що створюється для організації і забезпечення захисту населення від наслідків надзвичайних ситуацій* техногенного, екологічного, природного та воєнного характеру.

Систему цивільної оборони складають:

органи виконавчої влади всіх рівнів, до компетенції яких віднесено

функції, пов'язані з безпекою і захистом населення, попередженням, реагуванням і діями у надзвичайних ситуаціях; (Абзац другий частини другої статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом N 555-XIV від 24.03.99)

органи повсякденного управління процесами захисту населення у складі міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, місцевих державних адміністрацій, керівництва підприємств, установ і організацій незалежно від форм власності і підпорядкування; (Абзац третій частини другої статті 1 в редакції Закону N 555-XIV від 24.03.99)

сили і засоби, призначені для виконання завдань цивільної оборони;

фонди фінансових, медичних та матеріально-технічних ресурсів, передбачені на випадок надзвичайних ситуацій;

системи зв'язку, оповіщення та інформаційного забезпечення;

спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади, до повноважень якого віднесено питання цивільної оборони; (Частину другу статті 1 доповнено абзацом згідно із Законом N 555-XIV від 24.03.99, в редакції Закону N 2470-III від 29.05.2001)

курси та навчальні заклади підготовки і перепідготовки фахівців та населення з питань цивільної оборони; (Частину другу статті 1 доповнено абзацом згідно із Законом N 555-XIV від 24.03.99)

служби цивільної оборони. (Частину другу статті 1 доповнено абзацом згідно із Законом N 555-XIV від 24.03.99)

---

* Надзвичайна ситуація - порушення нормальних умов життя і діяльності людей на об'єкті або території, спричинене аварією, катастрофою, стихійним лихом, епідемією, епізоотією, епіфітотією, великою пожежею, застосуванням засобів ураження, що призвели або можуть призвести до людських і матеріальних втрат.

Попередження соціально-політичних, міжнаціональних конфліктів, масових безпорядків і дії щодо ліквідації їх наслідків до компетенції органів управління і сил цивільної оборони не входять.

Стаття 2. Заходи цивільної оборони поширюються на всю територію України, всі верстви населення, а розподіл за обсягом і відповідальністю за їх виконання здійснюється за територіально-виробничим принципом.

Завданнями Цивільної оборони України є:

попередження надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру та ліквідація їх наслідків; (Абзац другий частини другої статті 2 в редакції Закону N 2470-III від 29.05.2001)

оповіщення населення про загрозу і виникнення надзвичайних ситуацій у мирний і воєнний часи та постійне інформування його про наявну обстановку;

захист населення від наслідків аварій, катастроф, великих пожеж, стихійного лиха та застосування засобів ураження;

організація життєзабезпечення населення під час аварій, катастроф, стихійного лиха та у воєнний час; (Абзац шостий частини другої статті 2 виключено на підставі Закону N 2470-III від 29.05.2001)

створення систем аналізу і прогнозування управління, оповіщення і зв'язку, спостереження і контролю за радіоактивним, хімічним і

бактеріологічним зараженням, підтримання їх готовності для сталого функціонування у надзвичайних ситуаціях мирного і воєнного часів; підготовка і перепідготовка керівного складу цивільної оборони, її органів управління та сил, навчання населення вмінню застосовувати засоби індивідуального захисту і діяти в надзвичайних ситуаціях.

Стаття 3. Керівництво Цивільною обороною України відповідно до її побудови покладається на Кабінет Міністрів України, міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, Раду міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві державні адміністрації, керівників підприємств, установ і організацій незалежно від форм власності і підпорядкування.

Начальником Цивільної оборони України є Прем'єр-міністр України. (Частина друга статті 3 в редакції Закону N 2470-III від 29.05.2001)

Безпосереднє виконання завдань цивільної оборони здійснюється постійно діючими органами управління у справах цивільної оборони, у тому числі створеними у складі підприємств, установ і організацій силами та службами цивільної оборони.

Завдання, функції та повноваження органів управління у справах цивільної оборони визначаються цим Законом і Положенням про органи управління у справах цивільної оборони, яке затверджується Кабінетом Міністрів України.

Органи управління у справах цивільної оборони, які входять до складу місцевих державних адміністрацій, є підрозділами подвійного підпорядкування.

(Стаття 3 в редакції Закону N 555-XIV від 24.03.99)

Р о з д і л І І

ПОВНОВАЖЕННЯ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ, ВИКОНАВЧИХ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ, КЕРІВНИКІВ ПІДПРИЄМСТВ, УСТАНОВ І ОРГАНІЗАЦІЙ З ПИТАНЬ ЦИВІЛЬНОЇ ОБОРОНИ

(Назва розділу II в редакції Закону N 555-XIV від 24.03.99)

Стаття 4. Кабінет Міністрів України:

забезпечує здійснення заходів щодо попередження надзвичайних ситуацій та ліквідації їх наслідків;

розподіляє міста і території за групами, а юридичних осіб - за категоріями щодо реалізації заходів з цивільної оборони;

створює резерви засобів індивідуального захисту і майна цивільної оборони, матеріально-технічних та інших фондів на випадок надзвичайних ситуацій у мирний і воєнний час, а також визначає їх обсяг і порядок використання;

живає заходів щодо забезпечення готовності органів управління у справах цивільної оборони, сил і засобів цивільної оборони до дій в умовах надзвичайних ситуацій;

створює єдину систему підготовки органів управління у справах цивільної оборони, сил цивільної оборони та населення до дій в умовах надзвичайних ситуацій;

визначає порядок створення спеціалізованих професійних та невоєнізованих аварійно-рятувальних служб (формувань);

визначає порядок підготовки та проведення потенційно

небезпечних заходів в умовах присутності цивільного населення за участю особового складу Збройних Сил України, інших військових формувань та правоохоронних органів з використанням озброєння і військової техніки; (Статтю 4 доповнено абзацом восьмим згідно із Законом N 1419-IV від 03.02.2004)

задовольняє мобілізаційні потреби військ, органів управління у справах цивільної оборони та установ цивільної оборони;

координує діяльність аварійно-рятувальних служб; (Статтю 4 доповнено абзацом згідно із Законом N 2470-III від 29.05.2001)

залучає аварійно-рятувальні служби до ліквідації надзвичайних ситуацій за межами території України. (Статтю 4 доповнено абзацом згідно із Законом N 2470-III від 29.05.2001) (Стаття 4 в редакції Закону N 555-XIV від 24.03.99)

Стаття 5. Міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві державні адміністрації, виконавчі органи сільських, селищних, міських рад в межах своїх повноважень забезпечують вирішення питань цивільної оборони, здійснення заходів щодо захисту населення і територій під час надзвичайних ситуацій та проведення потенційно небезпечних заходів в умовах присутності цивільного населення, сприяють органам управління у справах цивільної оборони у виконанні покладених на них завдань. (Стаття 5 в редакції Закону N 555-XIV від 24.03.99, із змінами, внесеними згідно із Законом N 1419-IV від 03.02.2004)

Стаття 6. Спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади, до повноважень якого віднесено питання цивільної оборони:

бере участь у реалізації державної політики у сфері цивільної оборони, захисту населення і територій від наслідків надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, а також попередження цих ситуацій;

організовує розроблення і здійснення відповідних заходів із цивільної оборони;

керує діяльністю підпорядкованих йому органів управління у справах цивільної оборони та спеціалізованих формувань, військами цивільної оборони;

здійснює контроль за виконанням вимог цивільної оборони, станом готовності сил і засобів цивільної оборони для проведення невідкладних робіт для попередження та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру;

здійснює координацію діяльності центральних органів виконавчої влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих державних адміністрацій, виконавчих органів місцевих рад та юридичних осіб щодо ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру;

здійснює оповіщення населення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайної ситуації, забезпечує належне функціонування відомчих територіальних і локальних систем оповіщення;

здійснює навчання населення, представників органів управління і сил цивільної оборони з питань захисту і дій у надзвичайних ситуаціях;

організовує фінансове і матеріально-технічне забезпечення військ

цивільної оборони;

створює відповідно до законодавства України підприємства з виробництва спеціальної техніки, засобів захисту населення і контролю тощо.

(Стаття 6 в редакції Законів N 555-XIV від 24.03.99, N 2470-III від 29.05.2001)

(Статтю 7 виключено на підставі Закону N 555-XIV від 24.03.99)

Стаття 8. Керівництво підприємств, установ і організацій незалежно від форм власності і підпорядкування забезпечує своїх працівників засобами індивідуального та колективного захисту, організовує здійснення евакозаходів, створює сили для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій та забезпечує їх готовність до практичних дій, виконує інші заходи з цивільної оборони і несе пов'язані з цим матеріальні та фінансові витрати в порядку та обсягах, передбачених законодавством.

(Частина перша статті 8 в редакції Закону N 555-XIV від 24.03.99)

Радіаційні, хімічні і вибухонебезпечні підприємства додатково створюють локальні системи виявлення загрози виникнення надзвичайної ситуації та оповіщення персоналу і населення, що проживає в зонах можливого ураження; запроваджують інженерно-технічні заходи, що зменшують ступінь ризику виникнення аварій, пожеж та вибухів, і несуть витрати щодо їх здійснення в обсягах, передбачених відповідними нормативно-правовими актами. (Частина друга статті 8 із змінами, внесеними згідно із Законом N 555-XIV від 24.03.99)

Власники потенційно небезпечних об'єктів відповідають за захист населення, що проживає в зонах можливого ураження, від наслідків аварій на цих об'єктах.(Частина третя статті 8 із змінами, внесеними згідно із Законом N 555-XIV від 24.03.99)

Р о з д і л ІІІ

СИЛИ ЦИВІЛЬНОЇ ОБОРОНИ

Стаття 9. Силами цивільної оборони є її війська, спеціалізовані та невоснізовані формування.

Війська цивільної оборони підпорядковуються керівникові спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади, до повноважень якого віднесено питання цивільної оборони.

Війська цивільної оборони виконують завдання щодо попередження та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру відповідно до законів України "Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру", "Про аварійно-рятувальні служби", "Про зону надзвичайної екологічної ситуації", "Про правовий режим надзвичайного стану", "Про Збройні Сили України".

Умови залучення частин та підрозділів Збройних Сил України, інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, до ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру визначаються Президентом України відповідно до Конституції України, законів України "Про правовий режим надзвичайного стану" та

"Про Збройні Сили України". Кількість і чисельність частин і підрозділів цих військ визначаються з урахуванням потреб і особливостей регіону призначення.

Комплектування військ цивільної оборони здійснюється на підставі Закону України "Про військовий обов'язок і військову службу", а також за контрактом. Частина п'ята статті 9 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1014-V від 11.05.2007) Стаття 9 в редакції Закону N 2470-III від 29.05.2001)

Стаття 10. Для виконання специфічних робіт, пов'язаних з радіаційною та хімічною небезпекою, значними руйнуваннями внаслідок землетрусу, аварійними ситуаціями на нафтогазодобувних промислах, проведення профілактичних та відновлювальних робіт, у тому числі й поза межами України, у встановленому законодавством порядку можуть створюватися спеціалізовані формування, що підпорядковуються центральному органу виконавчої влади, до повноважень якого віднесено питання захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру. (Частина перша статті 10 в редакції Закону N 555-XIV від 24.03.99)

Застосування спеціалізованих формувань для дій за призначенням здійснюється згідно з Положенням про Цивільну оборону України, яке затверджує Кабінет Міністрів України. (Частина друга статті 10 із змінами, внесеними згідно із Законом N 555-XIV від 24.03.99)

Комплектування спеціалізованих формувань цивільної оборони здійснюється за контрактом з числа фахівців, що мають досвід роботи у надзвичайних ситуаціях.

Стаття 11. Невоєнізовані формування цивільної оборони створюються в областях, районах, містах Києві та Севастополі, на підприємствах, в установах і організаціях незалежно від форм власності і підпорядкування у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України. (Частина перша статті 11 в редакції Закону N 555-XIV від 24.03.99)

До невоєнізованих формувань цивільної оборони зараховуються працездатні громадяни України, за винятком жінок, які мають дітей віком до 8 років, жінок з середньою та вищою медичною освітою, які мають дітей віком до 3 років, та осіб, які мають мобілізаційні розпорядження.

Стаття 12. Для забезпечення заходів з цивільної оборони, захисту населення і територій від наслідків надзвичайних ситуацій та проведення спеціальних робіт у міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади, місцевих державних адміністраціях, на підприємствах, в установах і організаціях незалежно від форм власності і підпорядкування створюються спеціалізовані служби цивільної оборони: енергетики, захисту сільськогосподарських тварин і рослин, інженерні, комунально-технічні, матеріального забезпечення, медичні, оповіщення і зв'язку, протипожежні, торгівлі і харчування, технічні, транспортного забезпечення та інші. Для проведення евакуаційних заходів в умовах надзвичайних ситуацій на базі місцевих державних адміністрацій створюються евакуаційні комісії.

Організаційні засади створення служб цивільної оборони та евакуаційних органів, їх завдання, функції і повноваження визначаються у Положенні про Цивільну оборону України.(Статті 12 в редакції Закону N

555-XIV від 24.03.99)

Стаття 12-1. Контроль за дотриманням вимог законодавства з питань цивільної оборони органами виконавчої влади і органами місцевого самоврядування, керівниками підприємств, установ і організацій незалежно від форм власності і підпорядкування здійснюється центральним органом виконавчої влади, до повноважень якого віднесено питання захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру. (Закон доповнено статтею 12-1 згідно із Законом N 555-XIV від 24.03.99)

Розділ IV

УТРИМАННЯ І МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЦИВІЛЬНОЇ ОБОРОНИ

Стаття 13. Фінансування заходів з цивільної оборони здійснюється за рахунок відповідно державного та місцевих бюджетів, а також коштів підприємств, установ і організацій незалежно від форм власності і підпорядкування згідно з законодавством України.

Міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування відраховують кошти на проведення заходів щодо навчання та захисту населення і територій, включаючи витрати на утримання і підготовку територіальних органів управління у справах цивільної оборони та формувань цивільної оборони, призначених для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, згідно з законодавством України.

Фінансування заходів з цивільної оборони, що потребують капітальних вкладень (включаючи будівництво захисних споруд, складів для зберігання техніки та майна цивільної оборони, створення пунктів управління, систем зв'язку та оповіщення), здійснюється відповідно до загального порядку фінансування капітального будівництва. (Стаття 13 в редакції Закону N 555-XIV від 24.03.99)

Стаття 14. Потреби цивільної оборони у військовій техніці, приладах і спеціальному майні задовольняються центральними органами виконавчої влади, уповноваженими з питань матеріальних ресурсів та економіки з оплатою замовником виробникам вартості виділених матеріальних ресурсів. (Частина перша статті 14 із змінами, внесеними згідно із Законом N 555-XIV від 24.03.99)

Продукція для потреб цивільної оборони виготовляється на умовах державного замовлення.

Спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади, до повноважень якого віднесено питання цивільної оборони, є державним замовником продукції, послуг та робіт для забезпечення потреб цивільної оборони відповідно до Закону України "Про поставки продукції для державних потреб". (Статтю 14 доповнено частиною третьою згідно із Законом N 555-XIV від 24.03.99, в редакції Закону N 2470-III від 29.05.2001)

Стаття 15. Війська цивільної оборони утримуються за рахунок державного бюджету.

Військовослужбовці цивільної оборони у питаннях грошового та інших видів забезпечення користуються всіма правами та пільгами відповідно до Закону України "Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей" та інших нормативно-правових актів. (Частина друга статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом N 555-XIV від 24.03.99)

Органи управління Цивільної оборони України, Автономної Республіки Крим, області, міст, районів, міністерств та інших органів виконавчої влади утримуються відповідно до встановленого порядку за рахунок державного і місцевих бюджетів, а також коштів, передбачуваних на утримання міністерств. (Частина третя статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом N 555-XIV від 24.03.99)

Оплата праці працівників органів управління цивільної оборони здійснюється відповідно до умов оплати праці працівників органів виконавчої влади. (Частина четверта статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом N 555-XIV від 24.03.99)

Кабінет Міністрів України, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві органи виконавчої влади забезпечують органи управління у справах цивільної оборони транспортними засобами, службовими, господарськими і підсобними приміщеннями, складськими площами. (Частина пята статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом N 555-XIV від 24.03.99)

Стаття 16. Посадові особи і громадяни, винні у порушенні законодавства України з питань цивільної оборони, несуть відповідальність згідно з законодавством України.

Розділ V

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ В ГАЛУЗІ ЦИВІЛЬНОЇ ОБОРОНИ

Стаття 17. Співробітництво з іншими державами в галузі цивільної оборони здійснюють Кабінет Міністрів України і центральний орган виконавчої влади, до повноважень якого віднесено питання захисту населення і території від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, в межах прав і повноважень, передбачених законодавством. (Частина перша статті 17 із змінами, внесеними згідно із Законом N 555-XIV від 24.03.99)

Співробітництво здійснюється з питань обміну досвідом цивільної оборони і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, створення і оснащення сил цивільної оборони, спільних дій в разі надзвичайних ситуацій.

Кабінет Міністрів України приймає рішення про участь України в Міжнародній організації цивільної оборони та в операціях європейських держав з подання допомоги в разі стихійного лиха.

Президент України Л.КРАВЧУК
м. Київ, 3 лютого 1993 року N 2974-XII

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про війська Цивільної оборони України

(Відомості Верховної Ради (ВВР), 1999, N 19, ст.172)

Розділ I

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Війська Цивільної оборони України - це спеціалізовані військові формування, які підпорядковуються керівнику центрального органу виконавчої влади з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи і призначені для захисту населення і територій у разі виникнення надзвичайних ситуації, спричинених аварією, катастрофою, стихійним лихом, епідемією, епізоотією, епіфітотією, великою пожежею, застосуванням засобів ураження, що призвели або можуть призвести до людських і матеріальних втрат, ліквідації їх наслідків та виконання інших передбачених законом завдань.

Стаття 2. Основними завданнями військ Цивільної оборони України є:

здійснення заходів щодо підтримання органів управління, сил і засобів військ Цивільної оборони України в стані постійної готовності до виконання поставлених завдань;

нагромадження, розміщення, зберігання та своєчасне відновлення озброєння, військової та спеціальної техніки, інших матеріально-технічних засобів, призначених для проведення аварійно-рятувальних робіт у мирний та воєнний час;

проведення рятувальних та інших невідкладних робіт у зонах надзвичайної екологічної ситуації, осередках ураження та районах стихійного лиха;

проведення піротехнічних робіт, пов'язаних із знешкодженням вибухонебезпечних предметів;

сприяння Збройним Силам України в обороні України, захисті її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності.

Стаття 3. Діяльність військ Цивільної оборони України базується на принципах:

гуманізму і милосердя, пріоритетності завдань рятування життя та збереження здоров'я людей і природного середовища в разі виникнення надзвичайних ситуацій;

поваги до людини, її прав і свобод;

забезпечення безпеки людей у разі проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій;

додержання екологічної безпеки;

поєднання засад добровільності комплектування та загального військового обов'язку.

Стаття 4. Війська Цивільної оборони України будуються на засадах:

централізованого керівництва;
колегіального розроблення рішень і єдиноначальності під час їх виконання;

додержання військової дисципліни;

законності;

гласності та збереження державної таємниці.

Діяльність будь-яких політичних партій і рухів у військах Цивільної оборони України та членство в них військовослужбовців забороняється.

Стаття 5. Правовою основою діяльності військ Цивільної оборони України є Конституція України, Закон України "Про Цивільну оборону України", цей Закон та інші прийняті відповідно до цих законів нормативно-правові акти.

Стаття 6. До складу військ Цивільної оборони України входять військові з'єднання, частини і підрозділи, навчальні військові частини і підрозділи, органи управління військами, відповідні кафедри військової підготовки вищих навчальних закладів.

Місця розташування на території України зазначених військових з'єднань, частин і підрозділів визначаються Кабінетом Міністрів України за поданням керівника центрального органу виконавчої влади з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи і за погодженням з Генеральним штабом Збройних Сил України та відповідною місцевою державною адміністрацією або органом місцевого самоврядування.

Розділ II

ПРАВОВІ ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ ТА ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ШТОСОВНО ВІЙСЬК ЦИВІЛЬНОЇ ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Стаття 7. Кабінет Міністрів України:

забезпечує виділення озброєння, військової та спеціальної техніки, інших матеріально-технічних засобів, коштів, необхідних для функціонування військ Цивільної оборони України;

вживає заходів до забезпечення готовності органів управління, сил і засобів військ Цивільної оборони України до дій у разі виникнення надзвичайних ситуацій;

встановлює міністерствам та іншим центральним органам виконавчої влади, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, місцевим державним адміністраціям, органам місцевого самоврядування, підприємствам, установам і організаціям незалежно від форм власності і підпорядкування завдання з підготовки та передачі згідно з законом військам Цивільної оборони України транспортних засобів, засобів зв'язку та інших матеріально-технічних засобів у разі прийняття рішення про загальну або часткову мобілізацію, введення воєнного чи надзвичайного стану в Україні або в окремих її місцевостях, оголошення окремих місцевостей зонами надзвичайної екологічної ситуації.

Стаття 8. Міністерства та інші центральні органи виконавчої влади України подають відповідно до законодавства необхідну матеріально-технічну допомогу військам Цивільної оборони України під час виконання ними завдань щодо ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.

Посадові особи органів управління всіх видів транспорту забезпечують позачергове перевезення особового складу, озброєння, військової та спеціальної техніки військ Цивільної оборони України у разі виконання ними завдань захисту населення і територій від наслідків надзвичайних ситуацій.

Виконання міністерствами та іншими органами виконавчої влади обов'язків щодо подання військам Цивільної оборони України необхідної матеріально-технічної допомоги та відшкодування витрат здійснюються у порядку, що встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Стаття 9. Рада міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування в межах своїх повноважень:

розглядають пропозиції центрального органу виконавчої влади з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи щодо формування та розміщення військових з'єднань, частин і підрозділів військ Цивільної оборони України на відповідних територіях;

сприяють розв'язанню завдань забезпечення життєдіяльності військ Цивільної оборони України, організовують у встановленому порядку поставку військам замовленої продукції і надання комунальних послуг, подають іншу допомогу.

Розділ III

ОБОВ'ЯЗКИ І ПРАВА ВІЙСЬК ЦИВІЛЬНОЇ ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Стаття 10. Війська Цивільної оборони України під час виконання поставлених завдань зобов'язані:

брати участь у заходах, спрямованих на попередження надзвичайних ситуацій;

готувати сили і засоби, призначені для попередження і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій;

виконувати аварійно-рятувальні та інші невідкладні заходи щодо оперативної локалізації та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, у тому числі на територіях держав, з якими укладено відповідні угоди;

брати участь у локалізації та ліквідації великих лісових і торф'яних пожеж;

проводити роботи із санітарної обробки населення, спеціальної обробки техніки та іншого майна, знезаражування будівель, споруд і територій;

забезпечувати схоронність вантажів, що перевозяться у зони надзвичайної ситуації як гуманітарна допомога;

брати участь у забезпеченні населення, яке потерпіло від наслідків надзвичайних ситуацій, продовольством, водою, предметами першої необхідності, тимчасовим житлом, послугами та матеріальними засобами, а

також у поданні медичної допомоги;

брати участь у здійсненні заходів щодо евакуації населення, матеріальних і культурних цінностей із зон надзвичайної ситуації;

здійснювати проведення радіаційної, хімічної та неспецифічної бактеріологічної (біологічної) розвідки в осередках ураження, зонах забруднення (зараження) і катастрофічного затоплення, а також на маршрутах висування до них;

брати участь у проведенні науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, пов'язаних із створенням, випробуванням і впровадженням нових технічних засобів, необхідних для захисту території держави та її населення у разі виникнення надзвичайних ситуацій, а також технологій проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт;

брати участь у здійсненні карантинних заходів під час епідемій, епізоотій та епіфітотій.

Стаття 11. Військовослужбовцям військ Цивільної оборони України для виконання покладених на них обов'язків надається право:

вимагати від посадових осіб та громадян здійснення заходів щодо захисту населення від наслідків надзвичайних ситуацій, припинення дій, що перешкоджають військам Цивільної оборони України виконувати поставлені завдання;

провадити оточення (блокування) певних територій, окремих будівель, споруд і об'єктів під час аварій, катастроф, стихійного лиха та пожеж;

користуватися у разі необхідності засобами зв'язку підприємств, установ і організацій незалежно від форм власності і підпорядкування;

користуватися поза чергою у разі необхідності всіма видами пасажирського транспорту приміського та міжміського сполучення;

тимчасово забороняти або обмежувати рух транспорту та пішоходів поблизу та в межах зони надзвичайної ситуації.

Розділ IV

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ВІЙСЬК ЦИВІЛЬНОЇ ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Стаття 12. Війська Цивільної оборони України комплектуються в порядку призову громадян на військову службу на основі загального військового обов'язку, а також на добровільній основі за контрактом.

Виділення призовників для проходження служби у військах Цивільної оборони України провадиться за заявкою центрального органу виконавчої влади з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи.

Перелік посад, які підлягають заміщенню військовослужбовцями за контрактом, затверджується керівником центрального органу виконавчої влади з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи.

Добір призовників для військ Цивільної оборони України відповідно до закону здійснюється призовними комісіями, військовими з'єднаннями і частинами військ Цивільної оборони України.

Стаття 13. Підготовка, перепідготовка і підвищення кваліфікації офіцерів військ Цивільної оборони України проводиться на відповідних кафедрах військової підготовки вищих навчальних закладів Міністерства освіти України, у вищих навчальних закладах Міністерства оборони України, Міністерства внутрішніх справ України, навчальних закладах інших держав, а прапорщиків, сержантів і спеціалістів - у навчальних військових частинах і підрозділах військ Цивільної оборони України.

Стаття 14. Умови, порядок і строки проходження служби військовослужбовцями військ Цивільної оборони України, їх статус, права і обов'язки, порядок переміщення по службі, присвоєння військових звань, атестації та звільнення із служби визначаються законами з питань проходження військової служби та іншими виданими відповідно до них нормативно-правовими актами.

Стаття 15. Залучення військ Цивільної оборони України до виконання поставлених завдань здійснюється керівником центрального органу виконавчої влади з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи у порядку, що визначається Кабінетом Міністрів України.

Мобілізаційне розгортання і приведення у бойову готовність військ Цивільної оборони України здійснюються в порядку, передбаченому планами, що розробляються центральним органом виконавчої влади з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи відповідно до законодавства та погоджуються з Генеральним штабом Збройних Сил України.

Стаття 16. Зразки форменого одягу військовослужбовців військ Цивільної оборони України затверджуються Кабінетом Міністрів України за поданням центрального органу виконавчої влади з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи.

Трудові відносини працівників військ Цивільної оборони України регулюються законодавством про працю.

Розділ V

КЕРІВНИЦТВО ВІЙСЬКАМИ ЦИВІЛЬНОЇ ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Стаття 17. Керівник центрального органу виконавчої влади з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи:

здійснює керівництво військами Цивільної оборони України, несе відповідальність за правомірність їх використання і за виконання поставлених завдань;

видає накази з питань організації діяльності військ Цивільної оборони України;

порушує в установленому порядку клопотання про призначення на посаду та звільнення з посади командувача військ Цивільної оборони України;

призначає за клопотанням командувача військ Цивільної оборони

України офіцерів на посади керівників органів управління військами та командирів військових з'єднань і частин;

присвоює військові звання до полковника включно, а також порушує клопотання щодо присвоєння вищих офіцерських звань згідно із законодавством.

Стаття 18. Командувач військ Цивільної оборони України здійснює безпосереднє управління військами і є прямим начальником усього особового складу військ Цивільної оборони України.

Командувач військ Цивільної оборони України:

вносить пропозиції керівникові центрального органу виконавчої влади з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи щодо удосконалення діяльності та структури військ Цивільної оборони України, проведення організаційних заходів;

організовує розроблення планів комплектування військ Цивільної оборони України військовослужбовцями строкової служби за призовом, а також провадить їх звільнення з військової служби відповідно до законодавства;

видає накази, директиви, затверджує плани, інструкції та положення, програми підтримання у стані постійної готовності та мобілізаційної підготовки військ Цивільної оборони України, плани розвитку науки з питань цивільної оборони; затверджує штати органів управління військами, військових з'єднань, частин і підрозділів, навчальних військових частин і підрозділів, відповідних кафедр військової підготовки вищих навчальних закладів, вносить зміни до них у межах встановленої чисельності;

вирішує питання проходження військової служби офіцерами, прапорщиками, а також військовослужбовцями, які проходять службу за контрактом, згідно із законодавством;

призначає офіцерів на посади до заступника командира військової частини включно;

подає в установленому порядку документи щодо нагородження військовослужбовців державними нагородами України;

забезпечує зміцнення матеріальної бази і створення належних соціально-побутових умов для особового складу.

Стаття 19. Управління командування військами Цивільної оборони України є структурним підрозділом центрального органу виконавчої влади з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи. Порядок створення та діяльності підрозділів управління командування військами Цивільної оборони України встановлюється положенням, що затверджується керівником центрального органу виконавчої влади з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи.

Розділ VI

СОЦІАЛЬНИЙ І ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ВІЙСЬК ЦИВІЛЬНОЇ ОБОРОНИ УКРАЇНИ ТА ЧЛЕНІВ ЇХ СІМЕЙ

Стаття 20. Соціальний і правовий захист військовослужбовців військ Цивільної оборони України та членів їх сімей здійснюється відповідно до законодавства.

Військовослужбовці військ Цивільної оборони України, направлені у службові відрядження, користуються правом позачергового придбання проїзних документів на всі види транспорту та розміщення в готелях на підставі посвідчення про відрядження.

Офіцери військ Цивільної оборони України мають право на першочергове встановлення квартирних телефонів.

Стаття 21. Військовослужбовці військ Цивільної оборони України під час виконання службових обов'язків перебувають під захистом держави. Ніхто не має права втручатися в їх службову діяльність, за винятком спеціально уповноважених відповідно до законодавства органів і посадових осіб.

Законні вимоги військовослужбовців військ Цивільної оборони України під час виконання ними службових завдань обов'язкові для виконання громадянами України, іноземцями та особами без громадянства, що перебувають в Україні, а також посадовими особами.

Розділ VII

ФІНАНСУВАННЯ ТА МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬК ЦИВІЛЬНОЇ ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Стаття 22. Війська Цивільної оборони України фінансуються за рахунок коштів Державного бюджету України.

Стаття 23. Війська Цивільної оборони України забезпечуються озброєнням, військовою та спеціальною технікою, спеціальними засобами, засобами індивідуального захисту особового складу, іншими матеріально-технічними засобами, речовим майном і продовольством у порядку централізованого постачання в системі центрального органу виконавчої влади з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи. Порядок і норми цього забезпечення встановлюються Кабінетом Міністрів України.

Спорудження будівель або надання приміщень для розквартирування військ Цивільної оборони України, їх комунальне обслуговування та ремонт здійснюються за нормами, встановленими для Збройних Сил України, за рахунок коштів Державного бюджету України.

Розділ VIII

КОНТРОЛЬ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ВІЙСЬК ЦИВІЛЬНОЇ ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Стаття 24. Відомчий контроль за раціональним використанням сил і засобів у військах Цивільної оборони України, за відповідністю організаційної структури військ обсягові та характерові покладених на них завдань, а також законністю їх діяльності здійснюється керівником центрального органу виконавчої влади з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи.

Державний контроль за діяльністю військ Цивільної оборони України здійснюється відповідно до закону.

Президент України Л.КУЧМА
м. Київ, 24 березня 1999 року N 556-XIV

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру

(Відомості Верховної Ради (ВВР), 2000, N 40, ст.337)

(Із змінами, внесеними згідно із Законами
N 1419-IV від 03.02.2004, ВВР, 2004, N 19, ст 259
N 3421-IV від 09.02.2006, ВВР, 2006, N 22, ст.199)

Цей Закон визначає організаційні та правові основи захисту громадян України, іноземців та осіб без громадянства, які перебувають на території України, захисту об'єктів виробничого і соціального призначення, довкілля від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру.

Розділ I

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення термінів

У цьому Законі наведені нижче терміни вживаються у такому значенні:

надзвичайна ситуація техногенного та природного характеру - порушення нормальних умов життя і діяльності людей на окремій території чи об'єкті на ній або на водному об'єкті, спричинене аварією, катастрофою, стихійним лихом або іншою небезпечною подією, в тому числі епідемією, епізоотією, епіфітотією, пожежею, яке призвело (може призвести) до неможливості проживання населення на території чи об'єкті, ведення там господарської діяльності, загибелі людей та/або значних матеріальних втрат;

зона надзвичайної ситуації - окрема територія, де склалася надзвичайна ситуація техногенного та природного характеру;

аварія - небезпечна подія техногенного характеру, що спричинила загибель людей або створює на об'єкті чи окремій території загрозу життю та здоров'ю людей і призводить до руйнування будівель, споруд, обладнання і транспортних засобів, порушення виробничого або транспортного процесу чи завдає шкоди довкіллю;

катастрофа - велика за масштабами аварія чи інша подія, що призводить до тяжких наслідків;

об'єкт підвищеної небезпеки - об'єкт, який згідно з законом вважається таким, на якому є реальна загроза виникнення аварії та/або надзвичайної ситуації техногенного та природного характеру;

потенційно небезпечні заходи - заходи (покази озброєння і

військової техніки, паради, тренування, навчання), які проводяться в умовах присутності цивільного населення за участю особового складу Збройних Сил України, інших військових формувань та правоохоронних органів з використанням озброєння і військової техніки, що можуть створити загрозу виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру; (Статтю 1 доповнено абзацом сьомим згідно із Законом N 1419-IV від 03.02.2004)

захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру - система організаційних, технічних, медико-біологічних, фінансово-економічних та інших заходів щодо запобігання та реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру і ліквідації їх наслідків, що реалізуються центральними і місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, відповідними силами та засобами підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності і господарювання, добровільними формуваннями і спрямовані на захист населення і територій, а також матеріальних і культурних цінностей та довкілля;

запобігання виникненню надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру - підготовка і реалізація комплексу правових, соціально-економічних, політичних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних та інших заходів, спрямованих на регулювання техногенної та природної безпеки, проведення оцінки рівнів ризику, завчасне реагування на загрозу виникнення надзвичайної ситуації техногенного та природного характеру на основі даних моніторингу, експертизи, досліджень та прогнозів щодо можливого перебігу подій з метою недопущення їх переростання у надзвичайну ситуацію техногенного та природного характеру або пом'якшення її можливих наслідків;

ліквідація надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру - проведення комплексу заходів, які включають аварійно-рятувальні та інші невідкладні роботи, що здійснюються у разі виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру і спрямовані на припинення дії небезпечних факторів, рятування життя та збереження здоров'я людей, а також на локалізацію зон надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру;

реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру - скоординовані дії підрозділів єдиної державної системи щодо реалізації планів локалізації та ліквідації аварії (катастрофи), уточнених в умовах конкретного виду та рівня надзвичайної ситуації техногенного та природного характеру, з метою надання невідкладної допомоги потерпілим, усунення загрози життю та здоров'ю людей, а також рятувальникам у разі необхідності;

зона можливого ураження - окрема територія, на якій внаслідок виникнення надзвичайної ситуації техногенного та природного характеру виникає загроза життю або здоров'ю людей та заподіяння матеріальних втрат;

оповіщення - доведення сигналів і повідомлень органів управління про загрозу та виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, аварій, катастроф, епідемій, пожеж тощо до центральних і місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ, організацій і населення;

система оповіщення - комплекс організаційно-технічних заходів,

апаратури і технічних засобів оповіщення, апаратури, засобів та каналів зв'язку, призначених для своєчасного доведення сигналів та інформації про виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру до центральних і місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ, організацій і населення;

класифікація надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру - система, згідно з якою надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру поділяються на класи і підкласи залежно від їх характеру;

класифікаційна ознака надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру - технічна або інша характеристика аварії або катастрофи, що дає змогу віднести її до надзвичайної ситуації техногенного та природного характеру;

аварійно-рятувальна служба - сукупність організаційно об'єднаних органів управління, сил та засобів, призначених для вирішення завдань щодо запобігання і ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру й окремих їх наслідків, проведення пошукових, аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт.

Стаття 2. Законодавство України у сфері захисту населення і території від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру

Законодавство України у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру базується на Конституції України та складається з цього Закону, Закону України "Про правовий режим надзвичайного стану" і інших нормативно-правових актів.

Стаття 3. Основні завдання у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру

Основними завданнями у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру є:

здійснення комплексу заходів щодо запобігання та реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру;

забезпечення готовності та контролю за станом готовності до дій і взаємодії органів управління у цій сфері, сил та засобів, призначених для запобігання надзвичайним ситуаціям техногенного та природного характеру і реагування на них.

Стаття 4. Основні принципи у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру

Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру здійснюється на принципах:

пріоритетності завдань, спрямованих на рятування життя та збереження здоров'я людей і довкілля;

безумовного надання переваги раціональній та превентивній безпеці;

вільного доступу населення до інформації щодо захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру;

особистої відповідальності і піклування громадян про власну безпеку, неухильного дотримання ними правил поведінки та дій у надзвичайних ситуаціях техногенного та природного характеру;

відповідальності у межах своїх повноважень посадових осіб за дотримання вимог цього Закону;

обов'язковості завчасної реалізації заходів, спрямованих на запобігання виникненню надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру та мінімізації їх негативних психосоціальних наслідків;

урахування економічних, природних та інших особливостей територій і ступеня реальної небезпеки виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру;

максимально можливого, ефективного і комплексного використання наявних сил і засобів, які призначені для запобігання надзвичайним ситуаціям техногенного та природного характеру і реагування на них.

Стаття 5. Права громадян України у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру

Громадяни України у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру мають право на:

отримання інформації про надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру, що виникли або можуть виникнути, та про заходи необхідної безпеки;

забезпечення та використання засобів колективного і індивідуального захисту, які призначені для захисту населення від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру у разі їх виникнення;

звернення до місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з питань захисту від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру;

відшкодування згідно із законом шкоди, заподіяної їх здоров'ю та майну внаслідок надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру;

компенсацію за роботу у зонах надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру;

соціально-психологічну підтримку та медичну допомогу, в тому числі за висновками Державної служби медицини катастроф та/або лікарсько-трудової комісії, на медико-реабілітаційне відновлення у разі отримання важких фізичних та психологічних травм;

інші права у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру відповідно до законів України.

Стаття 6. Права та обов'язки іноземців та осіб без громадянства у разі виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру

Іноземці та особи без громадянства, що перебувають в Україні на законних підставах, у разі виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, користуються тими самими правами, а також несуть такі самі обов'язки, як і громадяни України, за винятками, встановленими Конституцією, законами чи міжнародними договорами України.

Стаття 7. Види, рівні та критерії класифікації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру

Надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру класифікуються за характером походження, ступенем поширення, розміром людських втрат та матеріальних збитків.

Залежно від характеру походження подій, що можуть зумовити виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру на території України, визначаються такі види надзвичайних ситуацій:

техногенного характеру;

природного характеру.

Залежно від обсягів заподіяних надзвичайною ситуацією техногенного та природного характеру наслідків, обсягів технічних і матеріальних ресурсів, необхідних для ліквідації її наслідків, визначаються такі рівні надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру:

державний;

регіональний;

місцевий;

об'єктовий.

Особливості оцінки та реагування на надзвичайні ситуації воєнного характеру визначаються окремим законом.

Критерії класифікації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру встановлюються Кабінетом Міністрів України на основі аналізу інформації про техногенну та екологічну обстановку, загрози існуючих і ймовірних техногенних та природних катастроф, досвіду ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру.

Розділ II

ОСНОВНІ ЗАХОДИ У СФЕРІ ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ І ТЕРИТОРІЙ ВІД НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ ТЕХНОГЕННОГО ТА ПРИРОДНОГО ХАРАКТЕРУ

Стаття 8. Інформування та оповіщення

Інформування та оповіщення у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру є основним принципом та головним і невід'ємним елементом усієї системи заходів такого захисту.

Інформацію у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру становлять відомості про надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру, що прогнозуються або виникли, з визначенням їх класифікації, меж поширення і наслідків, а також способи та методи реагування на них.

Інформація у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, діяльність центральних та місцевих органів виконавчої влади, виконавчих органів рад у цій сфері є гласними і відкритими, якщо інше не передбачено законом.

Центральні та місцеві органи виконавчої влади, виконавчі органи рад зобов'язані надавати населенню через засоби масової інформації оперативну і достовірну інформацію про стан захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, про виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру,

методи та способи їх захисту, вжиття заходів щодо забезпечення безпеки.

Оповіщення про загрозу виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру і постійне інформування населення про них забезпечуються шляхом:

завчасного створення і підтримки в постійній готовності загальнодержавної і територіальних автоматизованих систем централізованого оповіщення населення;

організаційно-технічного з'єднання територіальних систем централізованого оповіщення і систем оповіщення на об'єктах господарювання;

завчасного створення та організаційно-технічного з'єднання з системами спостереження і контролю постійно діючих локальних систем оповіщення та інформування населення в зонах можливого катастрофічного затоплення, районах розміщення радіаційних і хімічних підприємств, інших об'єктів підвищеної небезпеки;

централізованого використання загальнодержавних і галузевих систем зв'язку, радіопровідного, телевізійного оповіщення, радіотрансляційних мереж та інших технічних засобів передавання інформації.

Стаття 9. Спостереження

З метою своєчасного захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, запобігання та реагування на них відповідними центральними та місцевими органами виконавчої влади здійснюються:

створення і підтримання в постійній готовності загальнодержавної і територіальних систем спостереження і контролю з включенням до них існуючих сил та засобів контролю;

організація збирання, опрацювання і передавання інформації про стан довкілля, забруднення харчових продуктів, продовольчої сировини, фуражу, води радіоактивними, хімічними речовинами, мікроорганізмами та іншими біологічними агентами.

Стаття 10. Укриття в захисних спорудах

Укриття в захисних спорудах, у разі необхідності, підлягає населення відповідно до його належності до груп (працююча зміна, населення, яке проживає в небезпечних зонах).

Створення фонду захисних споруд забезпечується шляхом:

комплексного освоєння підземного простору міст і населених пунктів для взаємопогодженого розміщення в ньому споруд і приміщень соціально-побутового, виробничого і господарського призначення з урахуванням необхідності пристосування і використання частини приміщень для укриття населення в разі виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру;

обстеження і взяття на облік підземних і наземних будівель та споруд, що відповідають вимогам захисту, споруд підземного простору міст, гірничих виробок і природних порожнин;

дообладнання з урахуванням реальної обстановки підвальних та інших заглиблених приміщень;

будівництва заглиблених споруд, які окремо розташовані від об'єктів виробничого призначення та пристосовані для захисту;

масового будівництва, в період загрози виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, найпростіших сховищ та укриттів;

будівництва окремих сховищ та протирадіаційних укриттів.

Герелік таких сховищ, укриттів та інших захисних споруд, які необхідно будувати, щорічно визначається спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади, до компетенції якого віднесено питання захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, і затверджується Кабінетом Міністрів України.

Нааявний фонд захисних споруд використовується для господарських, культурних і побутових потреб у порядку, який визначається спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади, до відома якого віднесено питання захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, і затверджується Кабінетом Міністрів України.

Стаття 11. Евакуаційні заходи

В умовах неповного забезпечення захисними спорудами в містах та інших населених пунктах, що мають об'єкти підвищеної небезпеки, основним засобом захисту населення є евакуація і розміщення його у зонах, які є безпечними для проживання людей і тварин.

Евакуації підлягає населення, яке проживає в населених пунктах, що знаходяться у зонах можливого катастрофічного затоплення, можливого небезпечного радіоактивного забруднення, хімічного ураження, в районах виникнення стихійного лиха, аварій і катастроф (якщо виникає безпосередня загроза життю та здоров'ю людей).

Загально від обстановки, яка склалася на час надзвичайної ситуації техногенного та природного характеру, може бути проведено загальну або часткову евакуацію населення тимчасового або безповоротного характеру.

Загальна евакуація проводиться за рішенням Кабінету Міністрів України для всіх категорій населення і планується на випадок:

можливого небезпечного радіоактивного забруднення території навколо атомних електростанцій (якщо виникає безпосередня загроза життю та здоров'ю людей, які проживають в зоні ураження);

виникнення загрози катастрофічного затоплення місцевості і чотиригодинним добіганням проривної хвилі.

Часткова евакуація проводиться за рішенням Кабінету Міністрів України у разі загрози або виникнення надзвичайної ситуації техногенного та природного характеру.

Евакуаційні заходи здійснюються Радою міністрів Автономної Республіки Крим місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування.

Гід час проведення часткової евакуації завчасно вивозиться по зайняте у сферах виробництва та обслуговування населення: діти, учні навчальних закладів, вихованці дитячих судинків, разом з викладачами та вихователями, студенти пенсіонери та інваліди, які утримуються у будинках для осіб похилого віку, разом з обслуговуваним персоналом і членами їх сімей.

У сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру евакуація населення планується на

випадок:

аварії на атомній електростанції з можливим забрудненням території;

усіх видів аварій з викидом сильнодіючих отруйних речовин;

загрози катастрофічного затоплення місцевості;

лісових і торф'яних пожеж, землетрусів, зсувів, інших геофізичних і гідрометеорологічних явищ з тяжкими наслідками, що загрожують населеним пунктам.

Проведення організованої евакуації, запобігання проявам паніки і недопущення загибелі людей забезпечується шляхом:

планування евакуації населення;

визначення зон, придатних для розміщення евакуйованих з потенційно небезпечних зон;

організації оповіщення керівників підприємств і населення про початок евакуації;

організації управління евакуацією;

всестороннього життєзабезпечення в місцях безпечного розселення евакуйованого населення;

навчання населення діям під час проведення евакуації.

Евакуація населення проводиться способом, який передбачає вивезення основної частини населення із зон надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру усіма видами наявного транспорту, а в разі його відсутності чи недостатності, а також у випадку руйнування транспортних шляхів - організоване виведення населення пішим ходом по заздалегідь розроблених маршрутах.

Стаття 12. Інженерний захист

Під час проектування і експлуатації споруд та інших об'єктів господарювання, наслідки діяльності яких можуть шкідливо вплинути на безпеку населення та довкілля, обов'язково розробляються і здійснюються заходи інженерного захисту з метою запобігання виникненню надзвичайної ситуації техногенного та природного характеру.

Заходи інженерного захисту населення і території повинні передбачати:

врахування під час розроблення генеральних планів забудови населених пунктів і ведення містобудування можливих проявів у окремих регіонах та на окремих територіях небезпечних і катастрофічних явищ;

раціональне розміщення об'єктів підвищеної небезпеки з урахуванням можливих наслідків їх діяльності у разі виникнення аварій для безпеки населення і довкілля;

спорудження будинків, будівель, споруд, інженерних мереж і транспортних комунікацій із заданими рівнями безпеки та надійності;

розроблення і здійснення заходів безаварійного функціонування об'єктів підвищеної небезпеки;

створення комплексної схеми захисту населених пунктів та об'єктів господарювання від небезпечних природних процесів;

розроблення і здійснення регіональних та місцевих планів запобігання і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру;

організацію будівництва протизсувних, протиповеневих, протигоспневих, протилавінних, протиерозійних та інших інженерних споруд

спеціального призначення;
реалізацію заходів санітарної охорони території.

Стаття 13. Медичний захист

Заходи запобігання або зменшення ступеня ураження людей, своєчасного надання медичної допомоги постраждалим та їх лікування, забезпечення епідемічного благополуччя в зонах надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру повинні передбачати:

планування і використання існуючих сил та засобів закладів охорони здоров'я незалежно від форм власності і господарювання;

введення в дію Національного плану соціально-психологічних заходів при виникненні та ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру;

розгортання в умовах надзвичайної ситуації техногенного та природного характеру необхідної кількості лікувальних закладів;

завчасне застосування профілактичних медичних препаратів та санітарно-епідеміологічних заходів;

контроль за якістю харчових продуктів і продовольчої сировини, питної води і джерелами водопостачання;

контроль за станом атмосферного повітря та опадів;

завчасне створення і підготовку спеціальних медичних формувань;

накопичення медичних засобів захисту, медичного та спеціального майна і техніки;

контроль за станом довкілля, санітарно-гігієнічною та епідемічною ситуацією;

підготовку медичного персоналу та загальне медико-санітарне навчання населення.

Для надання безоплатної медичної допомоги постраждалим від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру громадянам, рятувальникам та особам, які беруть участь у ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, діє Державна служба медицини катастроф як особливий вид державних аварійно-рятувальних служб. Державна служба медицини катастроф складається з медичних сил і засобів та лікувальних закладів центрального і територіального рівнів незалежно від виду діяльності та галузевої належності, визначених центральним органом виконавчої влади з питань охорони здоров'я за погодженням із спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади, до компетенції якого віднесено питання захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, з питань оборони, з питань внутрішніх справ, з питань транспорту, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями. Координацію діяльності Державної служби медицини катастроф на випадок виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру здійснюють спеціальні комісії загальнодержавного (регіонального, місцевого, об'єктового) рівня, що утворюються згідно з цим Законом. Організаційно-методичне керівництво Державною службою медицини катастроф здійснюється центральним органом виконавчої влади з питань охорони здоров'я.

Положення про Державну службу медицини катастроф розробляється центральним органом виконавчої влади з питань охорони

здоров'я та спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади, до компетенції якого віднесено питання захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, і затверджується Кабінетом Міністрів України.

Постраждалому населенню, особливо дітям, а також залученим до виконання аварійно-рятувальних робіт у разі виникнення надзвичайної ситуації техногенного та природного характеру за висновками Державної служби медицини катастроф та/або лікарсько-трудової комісії, рятувальникам аварійно-рятувальних служб лікарями підрозділів аварійно-рятувальних служб надається гарантоване забезпечення відповідним лікуванням та психологічним відновленням у санаторно-курортних закладах, при яких створено центри медико-психологічної реабілітації.

Центри медико-психологічної реабілітації створюються при діючих санаторно-курортних закладах. Перелік центрів медико-психологічної реабілітації, порядок проходження медико-психологічної реабілітації, положення про медико-психологічну реабілітацію, відповідність санаторно-курортних закладів вимогам медико-психологічної реабілітації щорічно визначаються у відповідних положеннях, що розробляються центральним органом виконавчої влади з питань охорони здоров'я та затверджуються спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади, до компетенції якого віднесено питання захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру.

Стаття 14. Біологічний захист

Захист від біологічних засобів ураження включає своєчасне виявлення чинників біологічного зараження, залежно від їх виду і ступеня ураження, проведення комплексу адміністративно-господарських, режимно-обмежувальних і спеціальних протиепідемічних та медичних заходів.

Біологічний захист передбачає:

своєчасне використання колективних та індивідуальних засобів захисту;

запровадження режимів карантину та обсервації;

незаражування осередку ураження;

необхідне незаражування людей, тварин тощо;

своєчасну локалізацію зони біологічного ураження;

проведення екстреної та спеціфічної профілактики;

додержання протиепідемічного режиму підприємствами, установами та організаціями незалежно від форм власності і господарювання та населенням.

Стаття 15. Радіаційний і хімічний захист

Радіаційний і хімічний захист включає заходи щодо виявлення та оцінки радіаційної і хімічної обстановки, організацію та здійснення дозиметричного і хімічного контролю, розроблення типових режимів радіаційного захисту, забезпечення засобами індивідуального та колективного захисту, організацію та проведення спеціальної обробки.

Виконання вимог радіаційного і хімічного захисту забезпечується шляхом:

завчасного накопичення і підтримки в готовності засобів індивідуального захисту і приладів дозиметричного і хімічного контролю, обсяги і місця зберігання яких визначаються відповідно до встановлених

зон небезпеки, забезпечення зазначеними засобами насамперед особового складу формувань, які беруть участь у проведенні аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт в осередках ураження, а також персоналу радіаційно і хімічно небезпечних об'єктів господарювання і населення, яке проживає в зонах небезпечного зараження та навколо них;

своєчасного впровадження засобів, способів і методів виявлення та оцінки масштабів і наслідків аварій на радіаційно та хімічно небезпечних об'єктах господарювання;

створення уніфікованих засобів захисту, приладів і комплектів дозиметричного та хімічного контролю;

надання населенню можливостей придбавати в установленому порядку в особисте користування засобів індивідуального захисту і дозиметрів;

завчасного пристосування об'єктів побутового обслуговування і транспортних підприємств для проведення санітарної обробки людей та спеціальної обробки одягу, майна і транспорту;

розроблення загальних критеріїв, методів та методик спостережень щодо оцінки радіаційної і хімічної обстановки;

завчасного створення та використання засобів колективного захисту населення від радіаційної та хімічної небезпеки;

пристосування наявних засобів колективного захисту від інших видів загрози для захисту від радіаційної та хімічної небезпеки.

Стаття 16. Державна стандартизація з питань безпеки у надзвичайних ситуаціях техногенного та природного характеру

Державна стандартизація з питань безпеки у надзвичайних ситуаціях техногенного та природного характеру спрямована на забезпечення:

безпеки продукції (робіт, послуг) та матеріалів для життя і здоров'я людей та довкілля;

якості продукції (робіт, послуг) та матеріалів відповідно до рівня розвитку науки, техніки і технологій;

єдності принципів вимірювання;

безпеки об'єктів господарювання з урахуванням ризику виникнення техногенних катастроф та інших надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру.

Стаття 17. Державна експертиза у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру

Державна експертиза проектів і рішень стосовно техногенної безпеки об'єктів виробничого та соціального призначення, що можуть спричинити надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру і вплинути на стан захисту населення і територій від їх наслідків, організовується і проводиться відповідно до закону.

Стаття 18. Державний нагляд і контроль у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру

Державний нагляд і контроль у сфері захисту населення і території від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру організовуються спеціально уповноваженим центральним органом

виконавчої влади, до компетенції якого віднесено питання захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, іншими уповноваженими на це центральними органами виконавчої влади.

Стаття 19. Декларування безпеки об'єктів підвищеної небезпеки

Декларування безпеки об'єктів підвищеної небезпеки здійснюється з метою запобігання надзвичайним ситуаціям техногенного та природного характеру, а також забезпечення готовності до локалізації, ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру та їх наслідків.

Порядок розроблення декларації безпеки об'єктів підвищеної небезпеки, її зміст, методика визначення ризиків та їх прийнятні рівні встановлюються Кабінетом Міністрів України.

Р о з д і л І І І

ЄДИНА ДЕРЖАВНА СИСТЕМА ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ І РЕАГУВАННЯ НА НАДЗВИЧАЙНІ СИТУАЦІЇ ТЕХНОГЕННОГО ТА ПРИРОДНОГО ХАРАКТЕРУ

Стаття 20. Єдина державна система органів виконавчої влади з питань запобігання і реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру

З метою забезпечення реалізації державної політики у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій створюється єдина державна система органів виконавчої влади з питань запобігання і реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру (далі - єдина державна система), яка складається з територіальних і функціональних підсистем.

Положення про єдину державну систему затверджується Кабінетом Міністрів України.

Стаття 21. Функціонування єдиної державної системи

Захист населення і територій у разі виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру забезпечується шляхом координації функціонування постійно діючих функціональних та територіальних підсистем єдиної державної системи.

Функціональні підсистеми створюються центральними органами виконавчої влади для організації роботи, пов'язаної із запобіганням надзвичайним ситуаціям техногенного та природного характеру та захистом населення і територій у разі їх виникнення.

Завдання, організація, склад сил і засобів, порядок функціонування функціональних підсистем захисту населення і територій визначаються положеннями про ці підсистеми, затвердженими відповідними міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади за погодженням із спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади, до компетенції якого віднесено питання захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру.

Територіальні підсистеми створюються в Автономній Республіці

Крим, областях, містах Києві та Севастополі для запобігання і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру в межах їх територій.

Завдання, організація, склад сил та засобів, порядок функціонування територіальних підсистем захисту населення і територій визначаються положеннями про ці підсистеми, затвердженими Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями за погодженням із спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади, до компетенції якого віднесено питання захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру.

Стаття 22. Режим функціонування єдиної державної системи

Залежно від обстановки, ступеня поширення прогнозованої або такої, що виникла, надзвичайної ситуації техногенного та природного характеру за рішенням відповідно Кабінету Міністрів України, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій в межах конкретної території встановлюється один з таких режимів функціонування системи захисту населення і територій:

режим повсякденного функціонування - за умов нормальної виробничо-промислової, радіаційної, хімічної, біологічної (бактеріологічної), сейсмічної, гідрогеологічної і гідрометеорологічної обстановки, за відсутності епідемій, епізоотій, епіфітотій тощо;

режим підвищеної готовності - у разі істотного погіршення виробничо-промислової, радіаційної, хімічної, біологічної (бактеріологічної), сейсмічної, гідрогеологічної і гідрометеорологічної обстановки, за наявності можливості виникнення надзвичайної ситуації техногенного та природного характеру;

режим надзвичайної ситуації - у разі виникнення і під час ліквідації наслідків надзвичайної ситуації техногенного та природного характеру.

Режим надзвичайного стану запроваджується відповідно до законів України.

Розділ IV

СИЛИ ТА ЗАСОБИ ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ І ТЕРИТОРІЙ ВІД НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ ТЕХНОГЕННОГО ТА ПРИРОДНОГО ХАРАКТЕРУ

Стаття 23. Склад сил та засобів захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру

До складу сил та засобів захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру входять відповідні сили та засоби центральних і місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності і господарювання, єдина державна система, а також добровільні рятувальні формування, що залучаються до проведення відповідних робіт.

Професійні аварійно-рятувальні служби і спеціальні (воєнізовані) аварійно-рятувальні служби, з яких складаються зазначені сили та засоби, укомплектовуються з урахуванням необхідності проведення роботи в автономному режимі протягом не менше ніж трьох діб і перебувають у стані

постійної готовності.

У разі виникнення надзвичайної ситуації техногенного та природного характеру сили постійної готовності залучаються для термінового реагування.

Стаття 24. Залучення частин та підрозділів Збройних Сил України, інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру

Для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру відповідно до закону можуть залучатися частини та підрозділи Збройних Сил України, інших військових формувань, утворених відповідно до законів України.

Умови залучення частин та підрозділів Збройних Сил України, інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, до ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру визначаються Президентом України відповідно до Конституції України, законів України "Про правовий режим надзвичайного стану" та "Про Збройні Сили України".

Стаття 25. Діяльність підприємств, установ та організацій у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру

Підприємства, установи та організації незалежно від форм власності і господарювання у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру:

планують і здійснюють необхідні заходи для захисту своїх працівників, об'єктів господарювання та довкілля від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру;

розробляють плани локалізації і ліквідації аварій (катастроф) з подальшим погодженням із спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади, до компетенції якого віднесено питання захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру;

підтримують у готовності до застосування сили і засоби із запобігання виникненню та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру;

створюють та підтримують матеріальні резерви для попередження та ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру;

забезпечують своєчасне оповіщення своїх працівників про загрозу виникнення або про виникнення надзвичайної ситуації техногенного та природного характеру.

Стаття 26. Участь об'єднань громадян у ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру

Об'єднання громадян можуть брати участь у заходах щодо ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру відповідно до цього Закону та Закону України "Про аварійно-рятувальні служби".

Розділ V

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ І ТЕРИТОРІЙ ВІД НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ ТЕХНОГЕННОГО ТА ПРИРОДНОГО ХАРАКТЕРУ

Стаття 27. Державні органи управління у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру

Державними органами управління у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру є:

Кабінет Міністрів України;

спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади, до компетенції якого віднесено питання захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру;

інші спеціально уповноважені центральні органи виконавчої влади;

місцеві органи виконавчої влади в межах повноважень, визначених законом;

органи місцевого самоврядування в межах повноважень, визначених законом.

Стаття 28. Координація діяльності органів виконавчої влади у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру

Координацію діяльності органів виконавчої влади у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру здійснюють:

Рада національної безпеки і оборони України в межах, передбачених Законом України "Про Раду національної безпеки і оборони України";

Кабінет Міністрів України.

Для координації діяльності державних органів виконавчої влади з питань техногенно-екологічної безпеки, надзвичайних ситуацій та з питань безпечної життєдіяльності населення Кабінет Міністрів України утворює відповідні комісії (ради).

У разі необхідності для ліквідації наслідків надзвичайної ситуації техногенного та природного характеру Кабінет Міністрів України утворює спеціальні комісії загальнодержавного, регіонального, місцевого та об'єктового рівнів.

Стаття 29. Повноваження Кабінету Міністрів України у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру

До повноважень Кабінету Міністрів України у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру належать:

забезпечення реалізації політики держави у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, запобігання цим ситуаціям та реагування на них, ліквідації їх наслідків;

здійснення заходів щодо забезпечення обороноздатності і

національної безпеки України, громадського порядку, боротьби зі злочинністю в умовах виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру;

забезпечення виконання заходів, спрямованих на попередження надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру та ліквідацію їх наслідків;

встановлення критеріїв класифікації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру;

збирання та здійснення обміну інформацією у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру відповідно до закону;

розробка і здійснення державних цільових програм у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру; (Абзац сьомий статті 29 із змінами, внесеними згідно із Законом N 3421-IV від 09.02.2006)

здійснення інших повноважень, визначених Конституцією та законами України, актами Президента України.

Стаття 30. Повноваження спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади, до компетенції якого віднесено питання захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру

До повноважень спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади, до компетенції якого віднесено питання захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, належать:

забезпечення реалізації політики держави у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, запобігання цим ситуаціям та реагування на них, ліквідації їх наслідків та наслідків Чорнобильської катастрофи;

керівництво діяльністю підпорядкованих йому органів управління з питань надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, спеціальних і спеціалізованих формувань;

здійснення контролю за проведенням аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт у разі виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру;

координація діяльності центральних органів виконавчої влади у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру;

здійснення оповіщення населення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайної ситуації техногенного та природного характеру, забезпечення належного функціонування галузевих територіальних і локальних систем оповіщення;

здійснення державного нагляду і контролю за розробленням та реалізацією заходів у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру;

затвердження планів локалізації і ліквідації аварій (катастроф);

проведення науково-дослідних робіт у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру;

здійснення інших повноважень, визначених законами України, актами Президента України.

Спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади, до компетенції якого віднесено питання захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, створює разом з Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласними, Київською і Севастопольською міськими державними адміністраціями відповідні територіальні органи подвійного підпорядкування. Керівники цих органів призначаються спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади, до компетенції якого віднесено питання захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, за погодженням з відповідною державною адміністрацією.

Стаття 31. Повноваження інших спеціально уповноважених центральних органів виконавчої влади у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру

Інші спеціально уповноважені центральні органи виконавчої влади у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру:

розробляють і здійснюють організаційні та інженерно-технічні заходи у своїй галузі;

забезпечують здійснення підприємствами, установами та організаціями, що належать до сфери їх управління, заходів щодо запобігання виникненню надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру і проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт у разі виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру відповідно до аварійних планів;

розробляють і затверджують галузеві норми та правила безпеки виробництва, технологічних процесів, продукції;

забезпечують розроблення та реалізацію заходів щодо забезпечення хімічної, медико-біологічної, вибухової, пожежної, екологічної безпеки, а також норм і правил проектування, будівництва та експлуатації об'єктів виробничого і соціального призначення в зонах можливого впливу небезпечних техногенних процесів та природних явищ;

організують і здійснюють проведення науково-дослідних, дослідно-конструкторських, випробних і проектних робіт з питань забезпечення безпеки виробленої продукції, підвищення безпеки виробництва на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери їх управління;

здійснюють методичне керівництво захистом працівників підприємств, установ та організацій, що належать до сфери їх управління, від наслідків надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру,

здійснюють інші повноваження, визначені законами України, актами Президента України.

Стаття 32. Повноваження Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру

Рада міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та

природного характеру в межах відповідних територій:

беруть участь у забезпеченні реалізації політики держави у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру;

здійснюють управління через відповідні територіальні підсистеми єдиної державної системи;

забезпечують проведення евакуаційних заходів у разі виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру;

здійснюють підготовку населення до дій у надзвичайних ситуаціях техногенного та природного характеру відповідно до своїх повноважень;

здійснюють збирання інформації та обмін нею у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, забезпечують своєчасне оповіщення та інформування населення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру;

погоджують проект плану проведення потенційно небезпечних заходів в умовах присутності цивільного населення за участю особового складу Збройних Сил України, інших військових формувань та правоохоронних органів з використанням озброєння і військової техніки; (Статтю 32 доповнено абзацом згідно із Законом N 1419-IV від 03.02.2004)

взаємодіють з органами військового управління під час планування та проведення потенційно небезпечних заходів з метою запобігання і недопущення надзвичайних ситуацій та ліквідації їх наслідків відповідно до закону; (Статтю 32 доповнено абзацом згідно із Законом N 1419-IV від 03.02.2004)

забезпечують захист населення і територій під час проведення потенційно небезпечних заходів в умовах присутності цивільного населення відповідно до закону; (Статтю 32 доповнено абзацом згідно із Законом N 1419-IV від 03.02.2004)

створюють фінансові та матеріальні резерви для ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру і їх наслідків відповідно до законодавства;

забезпечують організацію і проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, а також підтримання громадського порядку під час їх проведення;

сприяють сталому функціонуванню об'єктів господарювання у зоні виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру;

здійснюють інші повноваження, визначені законами України, актами Президента України.

Розділ VI

ПІДГОТОВКА НАСЕЛЕННЯ ДО ДІЙ У НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ ТЕХНОГЕННОГО ТА ПРИРОДНОГО ХАРАКТЕРУ. ОБОВ'ЯЗКИ ГРОМАДЯН У СФЕРІ ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ І ТЕРИТОРІЙ ВІД НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ ТЕХНОГЕННОГО ТА ПРИРОДНОГО ХАРАКТЕРУ

Стаття 33. Підготовка населення до дій у надзвичайних ситуаціях техногенного та природного характеру

Підготовка населення до дій у надзвичайних ситуаціях

техногенного та природного характеру здійснюється на підприємствах, в установах та організаціях незалежно від форм власності і господарювання, а також за місцем проживання за спеціально розробленою системою заходів захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру відповідно до закону.

Стаття 34. Обов'язки громадян України у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру

Громадяни України у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру зобов'язані:

дотримуватися заходів безпеки, не допускати порушень виробничої дисципліни, вимог екологічної безпеки;

вивчати основні способи захисту населення і територій від наслідків надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, надання першої медичної допомоги потерпілим, правила користування засобами захисту;

дотримуватися відповідних вимог у разі виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру.

Порядок здійснення підготовки населення на підприємствах, в установах та організаціях до дій при виникненні надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру визначається спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади, до компетенції якого віднесено питання захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру.

Р о з д і л VII

ФІНАНСУВАННЯ ТА МАТЕРІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАХОДІВ У СФЕРІ ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ І ТЕРИТОРІЙ ВІД НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ ТЕХНОГЕННОГО ТА ПРИРОДНОГО ХАРАКТЕРУ

Стаття 35. Фінансування заходів щодо попередження, ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру та їх наслідків

Фінансування заходів щодо попередження, ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру та їх наслідків здійснюється за рахунок коштів державного бюджету, республіканського бюджету Автономної Республіки Крим, місцевих бюджетів, а також коштів підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності і господарювання, а також добровільних пожертвувань фізичних та юридичних осіб, благодійних організацій та об'єднань громадян, інших не заборонених законодавством джерел.

Для ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру та їх наслідків виділяються кошти з резервного фонду Кабінету Міністрів України відповідно до законодавства України.

Порядок фінансування заходів щодо попередження, ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру та їх наслідків, відшкодування шкоди особам, які постраждали від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, відшкодування матеріальних збитків тощо визначається згідно із законом.

Стаття 36. Створення і використання матеріальних резервів для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру

Матеріальні резерви для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру створюються заздалегідь з метою екстреного використання їх у разі виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру. Зазначені резерви створюються центральними та місцевими органами виконавчої влади, а також органами місцевого самоврядування.

Порядок створення і використання матеріальних резервів для попередження та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру визначається згідно із законодавством.

Р о з д і л VIII

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

Стаття 37. Міжнародне співробітництво у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру

Україна бере участь у міжнародному співробітництві у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру на основі багатосторонніх і двосторонніх угод.

Міжнародне співробітництво у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру здійснюється шляхом укладання міжнародних договорів, меморандумів тощо, участі в міжнародних програмах і проектах, обміну інформацією та досвідом роботи, надання або отримання гуманітарної і науково-технічної допомоги.

Участь України у міжнародному співробітництві у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру здійснюється в порядку, встановленому законодавством України, шляхом:

- проведення спільних наукових досліджень;
- розроблення та реалізації міжнародних програм, договорів, меморандумів тощо;
- створення спільних робочих груп управління (супроводу) міжнародними проектами;
- здійснення взаємного обміну інформацією та вивчення міжнародного досвіду;
- участі у міжнародних конгресах, конференціях, симпозиумах, виставках, ярмарках та в їх проведенні, спільних навчаннях і перепідготовки керівного складу професійних аварійно-рятувальних служб та спеціальних (воєнізованих) аварійно-рятувальних служб;
- набуття членства в міжнародних організаціях;
- підтримання міжнародних професійних контактів.

Стаття 38. Навчання, спеціальна підготовка та перепідготовка осіб керівного складу професійних аварійно-рятувальних служб та спеціальних (воєнізованих) аварійно-рятувальних служб, що направляються до інших держав

Навчання, спеціальна підготовка та перепідготовка осіб керівного складу професійних аварійно-рятувальних служб та спеціальних (воєнізованих) аварійно-рятувальних служб, що направляються до інших держав, проводяться у відповідних навчальних центрах, закладах тощо.

Технічне, тилове, медичне, фінансове та інші види забезпечення професійних аварійно-рятувальних служб та спеціальних (воєнізованих) аварійно-рятувальних служб, що направляються до інших держав, здійснюються відповідно до законів та міжнародних договорів України.

Стаття 39. Міжнародні договори

Якщо міжнародним договором України, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, встановлено інші норми, ніж ті, що передбачені цим Законом, то застосовуються норми міжнародного договору.

Розділ IX

ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

2. Кабінету Міністрів України у шестимісячний строк з дня набрання чинності цим Законом:

підготувати та подати на розгляд Верховної Ради України пропозиції про внесення змін до законодавчих актів України, що впливають з цього Закону;

привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;

відповідно до своїх повноважень забезпечити прийняття нормативно-правових актів, передбачених цим Законом, у першу чергу про матеріальний та резервний фонди для попередження, ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру та їх наслідків;

забезпечити перегляд і скасування центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів, що суперечать цьому Закону.

3. Кабінету Міністрів України у місячний строк створити постійно діючу робочу групу з представників Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи (за згодою), центрального органу виконавчої влади з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи і центрального органу виконавчої влади з питань охорони здоров'я для вирішення питання щодо створення та функціонування медико-психологічних центрів при діючих санаторно-курортних закладах для рятувальників аварійно-рятувальних служб та населення, яке постраждало внаслідок надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру.

Президент України Л. КУЧМА
м. Київ, 8 червня 2000 року N 1809-III

Про захист людини від впливу іонізуючого випромінювання

(Відомості Верховної Ради (ВВР), 1998, N 22, ст.115)

(Із змінами, внесеними згідно із Законом
N 2397-III від 26.04.2001, ВВР, 2001, N 30, ст.139)

(У назві та тексті Закону слова "іонізуючих випромінювань" в усіх відмінках замінено словами "іонізуючого випромінювання" у відповідних відмінках згідно із Законом N 2397-III від 26.04.2001)

Цей Закон спрямований на забезпечення захисту життя, здоров'я та майна людей від негативного впливу іонізуючого випромінювання, спричиненого практичною діяльністю, а також у випадках радіаційних аварій, шляхом виконання запобіжних та рятувальних заходів і відшкодування шкоди.

Розділ і
ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення основних термінів

У цьому Законі наведені нижче терміни вживаються у такому значенні:

втручання - будь-яка дія, спрямована на зменшення опромінення або запобігання йому чи можливості опромінення людини від джерел, що не належать до сфери контрольованої практичної діяльності або які вийшли з-під контролю;

ефективна доза опромінення - розрахункова доза опромінення людини, яка враховує вклади ефектів опромінення різних органів і тканин людини на стан її здоров'я у цілому;

критична група людей - однорідна за умовами життя, віком і статтю група, яка може отримати максимальні ефективні дози опромінення за певним шляхом опромінення внаслідок практичної діяльності;

опромінення - вплив на людину іонізуючого випромінювання, яке може бути зовнішнім опроміненням внаслідок практичної діяльності від джерел іонізуючого випромінювання поза тілом людини або внутрішнім опроміненням від джерел іонізуючого випромінювання, які знаходяться всередині тіла людини;

опромінення населення - опромінення, якого зазнає (зазнала) людина від ядерних установок і джерел іонізуючого випромінювання, за винятком професійного і медичного опромінення та опромінення, зумовленого місцевим природним радіаційним фоном;

опромінення професійне - опромінення персоналу в процесі його роботи;

основна дозова межа опромінення - максимально допустимий рівень індивідуальної ефективної дози опромінення людини, встановлений цим Законом, перевищення якого вимагає застосування заходів щодо захисту людини;

практична діяльність - діяльність людини, під час здійснення якої

запроваджуються додаткові джерела випромінювання або додаткові шляхи опромінення, чи збільшується кількість людей, які підпадають під вплив опромінення, внаслідок якої збільшуються величини опромінення, його ймовірність або кількість опромінених людей;

природний радіаційний фон - опромінення, зумовлене космічним випромінюванням та випромінюванням природних радіонуклідів, природно розподілених у землі, воді, повітрі та інших елементах біосфери;
рівень втручання - очікувана розрахункова величина дози опромінення людини, яка зумовлює необхідність обов'язкового вжиття заходів щодо захисту людини від впливу іонізуючого випромінювання.

Стаття 2. Сфера дії Закону

Цей Закон регулює правовідносини між державою в особі її відповідних органів виконавчої влади, юридичними та фізичними особами, що виникають у зв'язку з практичною діяльністю.

Стаття 3. Право людини на забезпечення захисту від впливу іонізуючого випромінювання

Кожна людина, яка проживає або тимчасово перебуває на території України, має право на захист від впливу іонізуючого випромінювання. Це право забезпечується здійсненням комплексу заходів щодо запобігання впливу іонізуючого випромінювання на організм людини вище встановлених дозових меж опромінення, компенсацією за перевищення встановлених дозових меж опромінення та відшкодуванням шкоди, заподіяної внаслідок впливу іонізуючого випромінювання.

Стаття 4. Право громадян та їх об'єднань на інформацію щодо стану захисту людини від впливу іонізуючого випромінювання

Громадяни України та їх об'єднання мають право на отримання інформації щодо рівнів опромінення людини та заходів захисту від впливу іонізуючого випромінювання в місцях їх проживання чи роботи від відповідних органів виконавчої влади, до відання яких належать функції захисту людини від впливу іонізуючого випромінювання згідно з законодавством України.

Розділ II

ОСНОВНІ ДОЗОВІ МЕЖІ ОПРОМІНЕННЯ ТА РІВНІ ВТРУЧАННЯ

Стаття 5. Основні дозові межі опромінення населення

Основна дозова межа індивідуального опромінення населення не повинна перевищувати 1 мілізіверта* ефективної дози опромінення за рік, при цьому середньорічні ефективні дози опромінення людини, віднесеної до критичної групи, не повинні перевищувати встановлених цією статтею основних дозових меж опромінення незалежно від умов та шляхів формування цих доз.

Дозові межі індивідуального опромінення населення та критерії щільності забруднення ґрунтів на території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи, визначаються законами України та іншими нормативно-правовими актами.

* Мілізіверт (мЗв) - похідна від одиниці вимірювання еквівалентної та ефективної дози іонізуючого опромінення - зіверт (Зв) (у системі СІ). Позасистемна одиниця - бер (1 мЗв дорівнює 0,1 бера). (Примітка до частини першої статті 5 в редакції Закону N 2397- від 26.04.2001)

Стаття 6. Основні дозові межі опромінення персоналу

Основна дозова межа індивідуального опромінення персоналу об'єктів, на яких здійснюється практична діяльність, введених в експлуатацію після набрання чинності цим Законом, не повинна перевищувати 20 мілізівертів ефективної дози опромінення на рік, при цьому допускається її збільшення до 50 мілізівертів за умови, що середньорічна доза опромінення протягом п'яти років підряд не перевищує 20 мілізівертів.

Основна дозова межа індивідуального опромінення персоналу об'єктів, на яких здійснюється практична діяльність, введених в експлуатацію до набрання чинності цим Законом, не повинна перевищувати 50 мілізівертів ефективної дози опромінення за будь-які 12 місяців роботи підряд, з поступовим зменшенням дозової межі опромінення до 20 мілізівертів за рік протягом перехідного періоду.

Тривалість перехідного періоду визначається органом державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки для конкретних умов практичної діяльності.

Стаття 7. Залучення осіб до ліквідації радіаційних аварій та їх наслідків

Залучення осіб до ліквідації радіаційних аварій та їх наслідків допускається лише на добровільних засадах, за контрактом, в якому повинна зазначатися можлива доза опромінення за час ліквідації радіаційної аварії та її наслідків.

Залучення до ліквідації радіаційних аварій та їх наслідків осіб, які мають медичні протипоказання, осіб віком до 18 років та жінок дітородного віку забороняється.

Опромінення осіб, залучених до ліквідації радіаційної аварії та її наслідків, вище основних дозових меж опромінення, встановлених цим Законом, допускається лише за їх згодою, у випадках, якщо не можна вжити заходів, які виключають їх перевищення, і може бути виправдано лише рятуванням життя людей та попередженням подальшого небезпечного розвитку аварії і опромінення більшої кількості людей.

Стаття 8. Рівні втручання у разі радіаційних аварій

Втручання, зумовлене необхідністю захисту життя та здоров'я людини, повинно бути таким, щоб зменшення шкоди, заподіяної впливом іонізуючого випромінювання шляхом зниження дози опромінення, було достатнім для виправдання як необхідності втручання, так і спричинених цим втручанням збитків.

Заходи щодо укриття людей застосовуються, якщо протягом перших двох тижнів після аварії очікувана сукупна ефективна доза опромінення може перевищити 5 мілізівертів. (Частина друга статті 8 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2397-III від 26.04.2001)

Тимчасова евакуація людей здійснюється у разі, якщо протягом перших двох тижнів після аварії ефективна доза опромінення може досягти

рівня 50 мілізівертів. (Частина третя статті 8 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2397-III від 26.04.2001)

Йодна профілактика застосовується у разі, якщо очікувана поглинута доза опромінення щитовидної залози від накопиченого в ній радіоактивного йоду може перевищити 50 мілігрей* для дітей або 200 мілігрей для дорослих згідно з установленими Міністерством охорони здоров'я України регламентами. (Частина четверта статті 8 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2397-III від 26.04.2001)

(Частину п'яту статті 8 виключено на підставі Закону N 2397-III від 26.04.2001)

---

* Мілігрей (мГр) - похідна від одиниці вимірювання поглиненої дози іонізуючого опромінення - грей (Гр) (у системі СІ). Позасистемна одиниця рад (1 мГр дорівнює 0,1 рада). (Примітка до частини четвертої статті 8 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2397-III від 26.04.2001)

Розділ III

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАХИСТУ ЛЮДИНИ ВІД ВПЛИВУ ІОНІЗУЮЧОГО ВИПРОМІНЮВАННЯ

Стаття 9. Повноваження Кабінету Міністрів України, міністерств, інших центральних органів виконавчої влади щодо забезпечення захисту людини від впливу іонізуючого випромінювання

До повноважень Кабінету Міністрів України, міністерств та інших центральних органів виконавчої влади щодо забезпечення захисту людини від впливу іонізуючого випромінювання належать:

розроблення і впровадження стандартів, норм та правил, виконання яких забезпечує неперевищення основних дозових меж опромінення людини та безпечне здійснення практичної діяльності;

здійснення методичного керівництва діяльністю державної системи обліку та контролю індивідуальних доз опромінення персоналу, експертних оцінок її повноти і достатності, а також проведення аналізів і оцінок стану дозових навантажень населення і персоналу;

організація і здійснення нагляду за виконанням заходів щодо захисту людини від впливу іонізуючого випромінювання на відповідних територіях місцевими органами виконавчої влади;

здійснення державного контролю за безпечним веденням практичної діяльності;

здійснення міжнародного співробітництва у сфері захисту людини від впливу іонізуючого випромінювання.

Стаття 10. Повноваження місцевих органів виконавчої влади щодо забезпечення захисту людини від впливу іонізуючого випромінювання

До повноважень місцевих органів виконавчої влади щодо забезпечення захисту людини від впливу іонізуючого випромінювання належить:

прийняття згідно з законодавством України рішень щодо застосування на відповідній території заходів втручання у разі радіаційних аварій;

організація проведення в установленому порядку щорічних

обстежень з метою оцінки стану захисту людини від впливу іонізуючого випромінювання та ведення екологічного паспорта території;

- здійснення організаційного керівництва системою обліку та контролю доз опромінення населення на відповідній території;
- організація контролю за виконанням заходів щодо захисту людини від впливу радіонуклідів, що містяться у будівельних матеріалах;
- погодження планів заходів щодо захисту населення від радіаційних аварій та їх наслідків;
- забезпечення постійної готовності засобів оповіщення населення відповідної території про виникнення радіаційної аварії;
- організація контролю за виконанням заходів щодо захисту населення від радіаційних аварій та їх наслідків;
- забезпечення населення, в місцях його проживання, інформацією щодо рівнів опромінення людини та заходів захисту від впливу іонізуючого випромінювання, що виконуються на відповідній території;
- розроблення та впровадження регіональних програм захисту людини від впливу іонізуючого випромінювання;
- оповіщення населення у разі виникнення радіаційної аварії та інформування про рятувальні та профілактичні заходи у зв'язку з цим. (Статтю 10 доповнено абзацом згідно із Законом N 2397-III від 26.04.2001)

Стаття 11. Оцінка стану захисту людини від впливу іонізуючого випромінювання

Оцінка стану захисту людини від впливу іонізуючого випромінювання здійснюється з метою планування і проведення заходів захисту людини від впливу іонізуючого випромінювання та аналізу ефективності цих заходів місцевими органами виконавчої влади.

Оцінка стану захисту людини від впливу іонізуючого випромінювання проводиться згідно з такими основними показниками:

- характеристика радіоактивного забруднення довкілля;
- вірогідність радіаційних аварій, їх розмір та можливий вплив на людину;
- ступінь готовності до ефективної ліквідації радіаційних аварій та їх наслідків;

- аналіз доз опромінення окремих груп населення від усіх джерел іонізуючого випромінювання;

- число осіб, які зазнали опромінення вище допустимих дозових меж;
- аналіз забезпечення заходів захисту людини від впливу іонізуючого випромінювання та додержання стандартів, норм і правил у цій сфері на відповідній території.

Результати оцінки щорічно заносяться в радіаційно-екологічний паспорт території. (Частина третя статті 11 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2397-III від 26.04.2001)

Форма та порядок ведення радіаційно-екологічного паспорта території затверджуються в установленому законодавством порядку. (Частина четверта статті 11 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2397-III від 26.04.2001)

Стаття 12. Регіональна програма захисту людини від впливу іонізуючого випромінювання

Регіональна програма захисту населення від впливу іонізуючого

випромінювання розробляється згідно з щорічною оцінкою стану захисту людини від впливу іонізуючого випромінювання на відповідній території і повинна включати такі заходи:

- пошук і виявлення джерел та шляхів, що спричиняють вплив іонізуючого випромінювання на людину;

- реалізація заходів щодо знешкодження джерел і шляхів, що спричиняють вплив іонізуючого випромінювання на людину, та (або) захисту від цього впливу людини;

- впровадження пунктів радіаційного контролю продуктів харчування на ринках і в інших місцях їх масової реалізації;

- організація постів індивідуальних дозиметричних вимірювань згідно з нормативами, визначеними відповідними центральними органами виконавчої влади;

- надання населенню безоплатних консультацій з питань захисту від впливу іонізуючого випромінювання, радіаційного контролю, дезактивації предметів побуту; (Абзац шостий частини першої статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2397-III від 26.04.2001)

- прокат, ремонт, атестація та обслуговування побутових приладів радіаційного контролю;

- створення умов для проведення дозиметричних обстежень, радіометричних та дезактиваційних робіт на замовлення населення. (Абзац восьмий частини першої статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2397-III від 26.04.2001)

Порядок розроблення регіональних програм захисту населення від впливу іонізуючого випромінювання визначається Кабінетом Міністрів України, а їх фінансування здійснюється згідно з законодавством України.

Стаття 13. **Обов'язки фізичних та юридичних осіб щодо захисту людини від впливу іонізуючого випромінювання під час здійснення практичної діяльності**

Юридичні та фізичні особи, які здійснюють практичну діяльність, зобов'язані: (Абзац перший статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2397-III від 26.04.2001)

- здійснювати систематичний контроль за радіаційним станом робочих місць, приміщень, території, в санітарно-захисних зонах та зонах спостережень, а також за викидами і скидами радіоактивних речовин;

- розробляти обґрунтування додержання норм радіаційної безпеки щодо нової (модернізованої) продукції, матеріалів і речовин, технологічних процесів і виробництв;

- планувати і проводити заходи щодо забезпечення захисту людини від впливу іонізуючого випромінювання;

- здійснювати контроль і облік індивідуальних доз опромінення персоналу;

- організувати проведення періодичних медичних оглядів персоналу;

- регулярно інформувати персонал щодо рівнів іонізуючого випромінювання на робочих місцях та значення отриманих ним доз опромінення;

- своєчасно інформувати органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, органи державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки щодо виникнення аварійних ситуацій, порушень.

технологічних регламентів, які створюють загрозу для безпеки людини;
забезпечувати реалізацію прав громадян та їх об'єднань на надання інформації щодо стану захисту людини від впливу іонізуючого випромінювання.

Стаття 14. Сб'язки юридичних і фізичних осіб щодо захисту людини у випадках радіаційних аварій

Юридичні та фізичні особи, які здійснюють практичну діяльність, забезпечують готовність до ліквідації радіаційних аварій згідно з вимогами стандартів, норм і правил захисту людини від впливу іонізуючого випромінювання, а також умовами отриманих дозволів. До такого забезпечення належить наявність: (Абзац перший частини першої статті 14 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2397-III від 26.04.2001)

переліку потенційно можливих радіаційних аварій і прогнозів їх можливих наслідків з відповідними обґрунтуваннями;

планів захисту персоналу і населення від потенційно можливих аварій та їх наслідків, погоджених з органами державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки або уповноваженими ними місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування та затверджених юридичними або фізичними особами і доведених до відома персоналу та населення;

засобів оповіщення персоналу і населення;

засобів забезпечення ліквідації наслідків радіаційних аварій;

засобів медичного захисту людини від впливу опромінення;

засобів індивідуального захисту людини;

засобів індивідуального дозиметричного контролю;

аварійно-рятувального формування з числа персоналу.

У разі виникнення радіаційної аварії юридичні та фізичні особи, які здійснюють практичну діяльність, зобов'язані:

забезпечити виконання планів захисту персоналу і населення від впливу аварії;

інформувати про виникнення радіаційної аварії органи державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки, місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування і оповіщати населення території, на яких можливе підвищення рівня опромінення;

вжити заходів щодо подання медичної допомоги потерпілим і наслідок радіаційної аварії;

здійснити заходи щодо запобігання розповсюдженню радіоактивних речовин у довкіллі;

провести аналіз і підготувати прогноз розвитку радіаційної аварії і змін радіаційної обстановки;

вжити заходів для нормалізації радіаційної обстановки у ході ліквідації радіаційної аварії.

Стаття 15. Забезпечення захисту людини від впливу радіонуклідів, що містяться у будівельних матеріалах

Опромінення людей в жилих та виробничих приміщеннях не повинно перевищувати затверджених в установленому порядку нормативів.

Захист людини від впливу радіонуклідів, що містяться у будівельних матеріалах, забезпечується такими заходами:

вибором земельних ділянок для будівництва будинків і споруд з

урахуванням рівня виділення радону з землі та рівня гамма-випромінювання;

проектуванням і будівництвом будинків і споруд з урахуванням захисту від надходження радону в повітря цих будинків та споруд;

веденням виробничого контролю за вмістом радіонуклідів, що містяться у будівельних матеріалах, прийняттям будинків і споруд в експлуатацію з урахуванням рівня вмісту радону в повітрі цих будинків та споруд і рівня гамма-випромінювання;

експлуатацією будинків та споруд з урахуванням рівня вмісту в них радону і рівня гамма-випромінювання;

зміною характеру використання будинків та споруд, якщо реальні дози опромінення людини перевищують затверджені в установленому порядку нормативи;

заборонаю застосування будівельних матеріалів і виробів з них, що не відповідають вимогам захисту людини від впливу іонізуючого випромінювання.

Стаття 16. Забезпечення захисту людини від впливу радіонуклідів, що містяться в продуктах харчування, продовольчій сировині та питній воді

Вміст радіонуклідів у продуктах харчування, продовольчій сировині та питній воді не може перевищувати затверджених в установленому порядку норм.

Продукти харчування, продовольча сировина та питна вода, а також супутні матеріали, що контактують з ними під час виробництва, зберігання, транспортування і реалізації, підлягають сертифікації в порядку, який визначається законодавством України.

Стаття 17. Забезпечення захисту людини під час лікування та здійснення медичної діагностики

Використання у медичній практиці будь-яких джерел іонізуючого випромінювання повинно здійснюватися з обов'язковим застосуванням засобів індивідуального захисту та контролю доз опромінення пацієнтів.

Дози опромінення пацієнтів під час лікування та здійснення медичної діагностики повинні бути настільки низькими, наскільки це можливо для діагностичних або лікувальних цілей, та не перевищувати затверджених в установленому порядку норм.

Доза опромінення, отримана пацієнтом при медичному втручанні, повинна реєструватися, а інформація щодо дози опромінення повинна зберігатися в архівах медичних установ протягом 50 років, а по закінченні зазначеного строку передаватися до Національного архівного фонду.

Пацієнту надається на його вимогу повна інформація про очікувану чи отриману ним дозу опромінення та про можливі його наслідки.

Пацієнт має право відмовитися від медичного втручання, пов'язаного з його опроміненням, за винятком, коли таке втручання пов'язане з виявленням небезпечних інфекційних захворювань.

Стаття 18. Система контролю та обліку доз опромінення населення

Система контролю та обліку доз опромінення населення спрямована на визначення критичних груп людей залежно від умов та місця проживання чи розташування робочих місць та реєстрацію індивідуальних доз опромінення осіб, віднесених до критичної групи.

Щодо осіб з критичної групи людей здійснюється обов'язковий контроль та облік індивідуальних доз опромінення за умови, що величина ефективної дози опромінення будь-якої людини з критичної групи перевищує дозову межу, яка встановлена відповідними нормативами.

Облік індивідуальних доз спромінення людей, віднесених до критичної групи, ведеться в районному (міському) дозовому реєстрі опромінення, організацію ведення якого здійснюють місцеві органи виконавчої влади.

Розділ IV

КОМПЕНСАЦІЯ ТА ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ

Стаття 19. Компенсація за перевищення річної основної дозової межі опромінення

Компенсація за перевищення річної основної дозової межі опромінення надається особам, які проживають або тимчасово перебувають на території України, у випадках:

опромінення, зумовленого впливом практичної діяльності; помилкового або неправомірного опромінення пацієнтів при медичному втручанні; вимушеного споживання забруднених радіонуклідами продуктів харчування та питної води;

радіаційно небезпечних умов проживання, праці та навчання.

Компенсація за перевищення річної основної дозової межі опромінення встановлюється у розмірі 1,2 неоподаткованого мінімуму доходів громадян за кожним мілізіверт перевищення встановленої цим Законом допустимої межі опромінення.

Підставою для виплати компенсації особам за перевищення річної основної дозової межі опромінення є зафіксований районним (міським) дозовим реєстром опромінення факт перевищення річної основної дозової межі опромінення не з власної вини особи.

Порядок надання компенсації за перевищення річної основної дозової межі опромінення встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Стаття 20. Відшкодування шкоди

Відшкодуванню підлягає шкода, заподіяна внаслідок впливу іонізуючого випромінювання життю та здоров'ю людей, а також майну фізичних осіб.

У разі смерті особи, що настала внаслідок впливу іонізуючого випромінювання, право на відшкодування шкоди мають особи, які перебували на утриманні померлого або мали на день його смерті право на утримання від нього коштів на утримання, а також дитина померлого, яка народилася після його смерті.

Підставою для відшкодування шкоди, заподіяної впливом іонізуючого випромінювання, є встановлення факту заподіяння такої шкоди відповідно з законодавством України.

Стаття 21. Забезпечення виплат компенсації та відшкодування шкоди

Виплати компенсації за перевищення річної основної дозової межі опромінення та відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок впливу іонізуючого

випромінювання, забезпечуються за рахунок коштів юридичних та фізичних осіб, у результаті практичної діяльності яких сталося перевищення.

Спори щодо виплат компенсації за перевищення річної основної дозової межі опромінення та відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок впливу іонізуючого випромінювання, розглядаються в судовому порядку.

Стаття 22. Відповідальність за порушення законодавства щодо захисту людини від впливу іонізуючого випромінювання

Особи, винні у порушенні законодавства щодо захисту людини від впливу іонізуючого випромінювання, несуть цивільно-правову, адміністративну або кримінальну відповідальність відповідно до законів України.

Розділ V

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО У СФЕРІ ЗАХИСТУ ЛЮДИНИ ВІД ВПЛИВУ ІОНІЗУЮЧОГО ВИПРОМІНЮВАННЯ

Стаття 23. Міжнародне співробітництво у сфері захисту людини від впливу іонізуючого випромінювання

Україна бере участь у міжнародному співробітництві у сфері захисту людини від впливу іонізуючого випромінювання.

Якщо міжнародними договорами України встановлені інші норми ніж ті, що передбачені законодавством України щодо захисту людини від впливу іонізуючого випромінювання, то застосовуються норми міжнародного договору.

Розділ VI

ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 24. Прикінцеві положення

1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування, стаття 19 - з 1 січня 2000 року, і не поширюється на випадки перевищення основної дозової межі опромінення, які сталися до набрання чинності цим Законом.

2. Дія цього Закону не поширюється на осіб, які зазнали впливу іонізуючого випромінювання внаслідок подій, що сталися за межами України, якщо таке поширення не передбачене міжнародними договорами України.

3. Кабінету Міністрів України у двомісячний термін:

подати на розгляд Верховної Ради України пропозиції щодо приведення законів України у відповідність з цим Законом;

забезпечити прийняття нормативно-правових актів, передбачених цим Законом;

привести у відповідність з цим Законом свої нормативно-правові акти;

забезпечити перегляд і скасування міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів, що суперечать цьому Закону.

Президент України Л.КУЧМА
м. Київ, 14 січня 1998 року N 15/98-ВР

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА
від 24 березня 2004 р. N 368 Київ

Про затвердження Порядку класифікації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру за їх рівнями

Кабінет Міністрів України п о с т а н о в л я є:

1. Затвердити Порядок класифікації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру за їх рівнями (додається).
2. Визнати такими, що втратили чинність:
постанову Кабінету Міністрів України від 15 липня 1998 р. N 1099 "Про порядок класифікації надзвичайних ситуацій" (Офіційний вісник України, 1998 р., N 28, ст. 106);
пункт 9 змін, що вносяться до постанов Кабінету Міністрів України, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 15 травня 2003 р. N 717 (Офіційний вісник України, 2003 р., N 21, ст. 937).

Прем'єр-міністр України В.ЯНУКОВИЧ

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою
Кабінету Міністрів України
від 24 березня 2004 р. N 368

П О Р Я Д О К

класифікації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру за їх рівнями

1. Класифікація надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру (далі - надзвичайна ситуація) за їх рівнями здійснюється для забезпечення організації взаємодії центральних і місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій у процесі вирішення питань, пов'язаних з надзвичайними ситуаціями та ліквідацією їх наслідків.
2. Залежно від обсягів заподіяних наслідків, технічних і матеріальних ресурсів, необхідних для їх ліквідації, надзвичайна ситуація класифікується як державного, регіонального, місцевого або об'єктового рівня.
3. Для визначення рівня надзвичайної ситуації встановлюються такі критерії:
  - 1) територіальне поширення та обсяги технічних і матеріальних ресурсів, що необхідні для ліквідації наслідків надзвичайної ситуації;
  - 2) кількість людей, які постраждали або умови життєдіяльності яких було порушено внаслідок надзвичайної ситуації;
  - 3) розмір заподіяних (очікуваних) збитків.
4. Державного рівня визнається надзвичайна ситуація:
  - 1) яка поширилась або може поширитися на територію інших

держав;

2) яка поширилась на територію двох чи більше регіонів України (Автономної Республіки Крим, областей, м. Києва та Севастополя), а для її ліквідації необхідні матеріальні і технічні ресурси в обсягах, що перевищують можливості цих регіонів, але не менш як 1 відсоток від обсягу видатків відповідних місцевих бюджетів (надзвичайна ситуація державного рівня за територіальним поширенням);

3) яка призвела до загибелі понад 10 осіб або внаслідок якої постраждало понад 300 осіб (постраждалі - особи, життю або здоров'ю яких було заподіяно шкоду внаслідок надзвичайної ситуації), чи було порушено нормальні умови життєдіяльності понад 50 тис. осіб на тривалий час (більш як на 3 доби);

4) внаслідок якої загинуло понад 5 осіб або постраждало понад 100 осіб, чи було порушено нормальні умови життєдіяльності понад 10 тис. осіб на тривалий час (більш як на 3 доби), а збитки (оцінені в установленому законодавством порядку), спричинені надзвичайною ситуацією, перевищили 25 тис. мінімальних розмірів (на час виникнення надзвичайної ситуації) заробітної плати;

5) збитки від якої перевищили 150 тис. мінімальних розмірів заробітної плати;

6) яка в інших випадках, передбачених актами законодавства, за своїми ознаками визнається як надзвичайна ситуація державного рівня.

5. Регіонального рівня визнається надзвичайна ситуація:

1) яка поширилась на територію двох чи більше районів (міст обласного значення) Автономної Республіки Крим, областей, а для її ліквідації необхідні матеріальні і технічні ресурси в обсягах, що перевищують можливості цих районів, але не менш як 1 відсоток обсягу видатків відповідних місцевих бюджетів (надзвичайна ситуація регіонального рівня за територіальним поширенням);

2) яка призвела до загибелі від 3 до 5 осіб або внаслідок якої постраждало від 100 до 100 осіб, чи було порушено нормальні умови життєдіяльності від 1 тис. до 10 тис. осіб на тривалий час (більш як на 3 доби), а збитки перевищили 5 тис. мінімальних розмірів заробітної плати;

3) збитки від якої перевищили 15 тис. мінімальних розмірів заробітної плати.

6. Місцевого рівня визнається надзвичайна ситуація:

1) яка вийшла за межі територій потенційно небезпечної об'єкта, загрожує доквітлю, сусіднім населеним пунктам, інженерним спорудам, а для її ліквідації необхідні матеріальні і технічні ресурси в обсягах, що перевищують власні можливості потенційно небезпечної об'єкта;

2) внаслідок якої загинуло 1-2 особи або постраждало від 20 до 50 осіб, чи було порушено нормальні умови життєдіяльності від 100 до 1000 осіб на тривалий час (більш як на 3 доби), а збитки перевищили 0,5 тис. мінімальних розмірів заробітної плати;

3) збитки від якої перевищили 2 тис. мінімальних розмірів заробітної плати.

7. Об'єктового рівня визнається надзвичайна ситуація, яка не підпадає під названі вище визначення.

8. Надзвичайна ситуація відноситься до певного рівня за умови відповідності її хоча б одному із значень критеріїв, наведеному у пунктах 4-7 цього Порядку.

9. У разі коли внаслідок надзвичайної ситуації для відповідних порогових значень рівнів людських втрат або кількості осіб, які постраждали чи зазнали порушення нормальних умов життєдіяльності, обсяг збитків не досягає визначеного у цьому Порядку, рівень надзвичайної ситуації визнається на ступінь менше (для дорожньо-транспортних пригод - на два ступеня менше).

10. Віднесення надзвичайної ситуації, яка виникла на території кількох адміністративно-територіальних одиниць, до державного та регіонального рівня за територіальним поширенням або за сумарними показниками її наслідків не є підставою для віднесення надзвичайної ситуації до державного або регіонального рівня окремо для кожної з цих адміністративно-територіальних одиниць. Віднесення надзвичайної ситуації до державного та регіонального рівня для зазначених адміністративно-територіальних одиниць здійснюється окремо за критеріями та правилами, визначеними у пунктах 4-9 цього Порядку.

11. Остаточне рішення щодо рівня надзвичайної ситуації з подальшим відображенням її у даних статистики, у тому числі у разі відсутності достатніх відомостей щодо розвитку надзвичайної ситуації, приймає спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади, до компетенції якого належить вирішення питань захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, та погодженням у разі потреби із заінтересованими міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади, а також з урахуванням експертного висновку (у разі його надання) регіональної комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій щодо рівня надзвичайної ситуації.

Остаточне рішення (експертний висновок - у разі його надання) спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади, до компетенції якого належить вирішення питань захисту населення і території від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, про віднесення небезпечної події до надзвичайної ситуації, її класифікацію та визначення рівня вважається підставою для здійснення інших заходів щодо реагування на надзвичайну ситуацію.

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

від 3 серпня 1998 р. N 1198 Київ

Про єдину державну систему запобігання і реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру

(з змінами, внесеними згідно з Постановами КМ
N 1376 від 29.07.99, N 1006 від 09.08.2001, N 717 від 15.05.2003,
N 1402 від 04.09.2003, N 1700 від 08.12.2006)

З метою своєчасного проведення роботи, пов'язаної із запобіганням і реагуванням на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру, Кабінет Міністрів України п о с т а н о в л я є:

1. Затвердити Положення про єдину державну систему запобігання і реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру (далі - єдина державна система), що додається.

2. Міністерству з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи в п'ятимісячний термін розробити разом із заінтересованими центральними органами виконавчої влади і затвердити:

типові положення про функціональні та територіальні підсистеми єдиної державної системи;

типові положення про позаштатні аварійно/пошуково-/рятувальні формування єдиної державної системи;

методичні рекомендації з планування дій єдиної державної системи.

3. Міністерствам та іншим центральним органам виконавчої влади розробити і затвердити до 30 березня 1999 р. за погодженням з Міністерством з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи положення про функціональні підсистеми єдиної державної системи.

4. Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським державним адміністраціям розробити і затвердити до 30 березня 1999 р. за погодженням з Міністерством з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи положення про територіальну підсистему єдиної державної системи.

5. Міністерствам та іншим центральним органам виконавчої влади, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським державним адміністраціям подати у III кварталі 1998 р. Міністерству з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи перелік підпорядкованих їм сил і засобів оперативного реагування, у тому числі сил постійної готовності.

6. Державному комітетові зв'язку забезпечувати у разі виникнення надзвичайної ситуації позачергове надання підприємствами зв'язку відповідних послуг структурним підрозділам Міністерства з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи за рахунок асигнувань, передбачених цьому Міністерству у складі видатків Державного бюджету України.

7. Міністерствам та іншим центральним органам виконавчої влади забезпечувати виділення за заявкою Міністерства з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи за рахунок асигнувань, передбачених цьому Міністерству у складі видатків Державного бюджету України, транспортних засобів для доставки в райони надзвичайних ситуацій і повернення до місць постійного розташування сил і засобів, а також спеціальних вантажів, задіяних для запобігання і локалізації надзвичайних ситуацій.

8. Підприємствам залізничного, авіаційного, автомобільного, морського і річкового транспорту забезпечувати в першочерговому порядку спеціалістів і посадових осіб Міністерства з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи квитками для проїзду до району надзвичайної ситуації (за наявності у них посвідчення про відрядження).

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 3 серпня 1998 р. N 1198

ПОЛОЖЕННЯ
про єдину державну систему запобігання і реагування на надзвичайні
ситуації техногенного та природного характеру

Загальна частина

1. Це Положення визначає принципи створення єдиної державної системи запобігання і реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру, основні завдання, склад сил і засобів, порядок виконання завдань і взаємодії структурних підрозділів, а також регулює основні питання функціонування єдиної державної системи.

2. У цьому Положенні наведені нижче терміни вживаються у такому значенні:

єдина державна система запобігання і реагування на надзвичайні ситуації техногенного і природного характеру (далі - єдина державна система) - центральні та місцеві органи виконавчої влади, виконавчі органи рад, державні підприємства, установи та організації з відповідними силами і засобами, які здійснюють нагляд за забезпеченням техногенної та природної безпеки, організують проведення роботи із запобігання надзвичайним ситуаціям техногенного та природного походження (далі - надзвичайні ситуації) і реагування у разі їх виникнення з метою захисту населення і довкілля, зменшення матеріальних втрат;

сили і засоби єдиної державної системи - військові, спеціальні і спеціалізовані цивільні підрозділи з їх оснащенням, наглядові органи та інформаційні бази підсистем єдиної державної системи, призначені або призначені для виконання завдань щодо запобігання і реагування на надзвичайні ситуації;

підсистема - складова частина єдиної державної системи;

орган управління єдиною державною системою (її підсистемами) - орган виконавчої влади або його структурний підрозділ, призначений для безпосереднього керівництва діяльністю щодо запобігання і реагування на надзвичайні ситуації в межах їх компетенції;

аварійно/пошуково-/рятувальна служба єдиної державної системи (її підсистем) - структурний підрозділ відповідного органу виконавчої влади, призначений для організації та здійснення в межах його компетенції заходів щодо запобігання і реагування на надзвичайні ситуації на відповідних територіях;

надзвичайна ситуація - порушення нормальних умов життя і діяльності людей на об'єкті або території, спричинене аварією, катастрофою, стихійним лихом або іншими чинниками, що призвело (може призвести) до загибелі людей та/або значних матеріальних втрат;

реагування на надзвичайні ситуації - скоординовані дії підрозділів єдиної державної системи щодо реалізації планів дій (аварійних планів), уточнених в умовах конкретного виду та рівня надзвичайної ситуації з метою надання невідкладної допомоги потерпілим, усунення загрози життю

та здоров'ю людей;

запобігання виникненню надзвичайних ситуацій - підготовка та реалізація комплексу правових, соціально-економічних, політичних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних та інших заходів, спрямованих на регулювання техногенної та природної безпеки, проведення оцінки рівнів ризику, завчасне реагування на загрозу виникнення надзвичайної ситуації на основі даних моніторингу (спостережень), експертизи, досліджень та прогнозів щодо можливого перебігу подій з метою недопущення їх переростання у надзвичайну ситуацію або пом'якшення її можливих наслідків.

3. Основною метою створення єдиної державної системи є забезпечення реалізації державної політики у сфері запобігання і реагування на надзвичайні ситуації, цивільного захисту населення.

4. Завданнями єдиної державної системи є:

розроблення нормативно-правових актів, а також норм, правил та стандартів з питань запобігання надзвичайним ситуаціям та забезпечення захисту населення і територій від їх наслідків;

забезпечення готовності центральних та місцевих органів виконавчої влади, виконавчих органів рад, підпорядкованих їм сил і засобів до дій, спрямованих на запобігання і реагування на надзвичайні ситуації; забезпечення реалізації заходів щодо запобігання виникненню надзвичайних ситуацій;

навчання населення щодо поведінки та дій у разі виникнення надзвичайної ситуації;

виконання цільових і науково-технічних програм, спрямованих на запобігання надзвичайним ситуаціям, забезпечення сталого функціонування підприємств, установ та організацій, зменшення можливих матеріальних втрат;

збирання і аналітичне опрацювання інформації про надзвичайні ситуації, видання інформаційних матеріалів з питань захисту населення і територій від наслідків надзвичайних ситуацій;

прогнозування і оцінка соціально-економічних наслідків надзвичайних ситуацій, визначення на основі прогнозу потреби в силах, засобах, матеріальних та фінансових ресурсах;

створення, раціональне збереження і використання резерву матеріальних та фінансових ресурсів, необхідних для запобігання і реагування на надзвичайні ситуації;

проведення державної експертизи, забезпечення нагляду за дотриманням вимог щодо захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій (у межах повноважень центральних та місцевих органів виконавчої влади);

оповіщення населення про загрозу та виникнення надзвичайних ситуацій, своєчасне та достовірне його інформування про фактичну обстановку і вжиті заходи;

захист населення у разі виникнення надзвичайних ситуацій;

проведення рятувальних та інших невідкладних робіт щодо ліквідації надзвичайних ситуацій, організація життєзабезпечення постраждалого населення;

пом'якшення можливих наслідків надзвичайних ситуацій у разі їх виникнення;

здійснення заходів щодо соціального захисту постраждалого

населення, проведення гуманітарних акцій;

реалізація визначених законодавством прав у сфері захисту населення від наслідків надзвичайних ситуацій, в тому числі осіб (чи їх сімей), що брали безпосередню участь у ліквідації цих ситуацій;

участь у міжнародному співробітництві у сфері цивільного захисту населення;

організація роботи, пов'язаної з постійним спостереженням за потенціоно екологічно і техногенно небезпечними об'єктами та їх експлуатацією або виведенням з технологічного обороту. (Пункт 4 доповнено абзацом згідно з Постановою КМ N 1376 від 29.07.99)

5. Єдина державна система складається з постійно діючих функціональних і територіальних підсистем і має чотири рівні - загальнодержавний, регіональний, місцевий та об'єктовий.

6. Функціональні підсистеми створюються міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади для організації роботи, пов'язаної із запобіганням надзвичайним ситуаціям та захистом населення і території від їх наслідків. У надзвичайних ситуаціях сили і засоби функціональних підсистем регіонального, місцевого та об'єктового рівня підпорядковуються в межах, що не суперечать законодавству, органам управління відповідних територіальних підсистем єдиної державної системи.

7. Організаційна структура та порядок діяльності функціональних підсистем єдиної державної системи і підпорядкованих їм сил і засобів визначаються в положеннях про них, які затверджуються відповідними міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади за погодженням з МНС.

8. Територіальні підсистеми єдиної державної системи створюються в Автономній Республіці Крим, областях, м. Києві та Севастополі для запобігання і реагування на надзвичайні ситуації у межах відповідних регіонів.

Структура та порядок діяльності територіальних підсистем єдиної державної системи і підпорядкованих їм сил і засобів визначаються в положеннях про них, які затверджуються Головою Ради міністрів Автономної Республіки Крим, головами обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій.

Органи управління єдиною державною системою

9. Кожний рівень єдиної державної системи має координуючі та постійні органи управління щодо розв'язання завдань у сфері запобігання надзвичайним ситуаціям, захисту населення і території від їх наслідків, систему повсякденного управління, сили і засоби, резерви матеріальних та фінансових ресурсів, системи зв'язку та інформаційного забезпечення.

10. Координуючими органами єдиної державної системи є:

1) на загальнодержавному рівні:

Державна комісія з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій;

Національна рада з питань безпечної життєдіяльності населення.

В окремих випадках для ліквідації надзвичайної ситуації та її наслідків рішенням Кабінету Міністрів України утворюється спеціальна Урядова комісія.

2) на регіональному рівні - комісії Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських

державних адміністрацій з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій (далі - регіональні комісії);

3) на місцевому рівні - комісії районних державних адміністрації і виконавчих органів рад з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій (далі - місцеві комісії);

4) на об'єктовому рівні - комісії з питань надзвичайних ситуацій об'єкта (далі - об'єктові комісії).

11. Державні, регіональні, місцеві та об'єктові комісії (залежно від рівня надзвичайної ситуації) забезпечують безпосереднє керівництво реагуванням на надзвичайну ситуацію або на загрозу її виникнення.

12. Положення про Державну комісію з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій і Національну раду з питань безпечної життєдіяльності населення та їх персональний склад затверджуються Кабінетом Міністрів України.

Положення про регіональну, місцеву комісію та її персональний склад затверджуються рішенням відповідного органу виконавчої влади.

Положення про об'єктову комісію та її персональний склад затверджуються рішенням керівника відповідного об'єкта.

13. Постійними органами управління з питань техногенно-екологічної безпеки, цивільної оборони та з надзвичайних ситуацій є:

на загальнодержавному рівні - Кабінет Міністрів України, міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, що здійснюють функції згідно з додатком;

на регіональному рівні - Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації, уповноважені органи з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій;

на місцевому рівні - районні державні адміністрації і виконавчі органи рад, уповноважені органи з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення;

на об'єктовому рівні - структурні підрозділи підприємств, установ та організацій або спеціально призначені особи з питань надзвичайних ситуацій.

14. До системи повсякденного управління єдиною державною системою входять оснащені необхідними засобами зв'язку, оповіщення, збирання, аналізу і передачі інформації:

центри управління в надзвичайних ситуаціях, оперативно-чергові служби уповноважених органів з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення усіх рівнів;

диспетчерські служби центральних і місцевих органів виконавчої влади, державних підприємств, установ та організацій.

Сили і засоби єдиної державної системи

15. До складу сил і засобів єдиної державної системи входять відповідні сили і засоби функціональних і територіальних підсистем, а також недержавні (добровільні) рятувальні формування, які залучаються для виконання відповідних робіт.

Військові і спеціальні цивільні аварійно/пошуково/рятувальні формування, з яких складаються зазначені сили і засоби,

укмплектовуються з урахуванням необхідності проведення роботи в автономному режимі протягом не менше трьох діб і перебувають в стані постійної готовності (далі - сили постійної готовності).

Сили постійної готовності згідно із законодавством можуть залучатися для термінового реагування у разі виникнення надзвичайної ситуації з повідомленням про це відповідних центральних та місцевих органів виконавчої влади, виконавчих органів рад, керівників державних підприємств, установ та організацій.

16. Спеціально підготовлені сили і засоби Міноборони у виняткових випадках залучаються для ліквідації надзвичайних ситуацій у порядку, визначеному Законом України "Про надзвичайний стан".

Сили і засоби МВС, Національної гвардії, Адміністрації Держприкордонслужби, Держспецзв'язку і СБУ залучаються до ліквідації надзвичайних ситуацій та їх наслідків в межах, що не суперечать законодавству. (Абзац другий пункту 16 із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ N 1402 від 04.09.2003, N 1700 від 08.12.2006)

17. За рішеннями Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських, районних, державних адміністрацій і виконавчих органів рад, за наказами керівників державних підприємств, установ та організацій на базі існуючих спеціалізованих служб і підрозділів (будівельних, медичних, хімічних, ремонтних та інших) утворюються позаштатні спеціалізовані формування, призначені для проведення конкретних видів невідкладних робіт у процесі реагування на надзвичайні ситуації. Ці формування проходять спеціальне навчання, періодично залучаються до участі у практичному відпрацюванні дій з ліквідації надзвичайних ситуацій разом із силами постійної готовності.

18. Громадські об'єднання можуть брати участь у виконанні робіт, пов'язаних із запобіганням і реагуванням на надзвичайні ситуації під керівництвом територіальних органів, уповноважених з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення, за наявності в учасників зазначених робіт - представників цих об'єднань відповідного рівня підготовки, підтвердженого в атестаційному порядку.

19. Інформаційне забезпечення функціонування єдиної державної системи здійснюється:

центром управління в надзвичайних ситуаціях МНС;

силами і засобами Урядової інформаційно-аналітичної системи з питань надзвичайних ситуацій (далі - Урядова інформаційна система) із залученням технічних засобів і студійних комплексів Мінінформу;

інформаційними центрами і центрами управління в надзвичайних ситуаціях міністерств та інших центральних органів виконавчої влади;

центрами управління в надзвичайних ситуаціях Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, відповідних органів місцевого самоврядування.

уповноваженими органами з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення;

інформаційними службами підприємств, установ, організацій і потенційно небезпечних об'єктів із залученням засобів зв'язку і передачі даних.

Порядок збирання інформації з питань захисту населення і територій від наслідків надзвичайних ситуацій і обміну цією інформацією

між центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, управління силами і засобами оперативного реагування, уповноваженими органами з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення визначається регламентом інформаційного обміну між користувачами Урядової інформаційної системи, затвердженим Кабінетом Міністрів України.

Режим функціонування єдиної державної системи

20. Залежно від масштабів і особливостей надзвичайної ситуації, що прогнозується або виникла, рішенням Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласної, Київської та Севастопольської міської, районної державної адміністрації, виконавчого органу місцевих рад у межах конкретної території може існувати один з таких режимів функціонування єдиної державної системи:

режим повсякденної діяльності - при нормальній виробничо-промисловій, радіаційній, хімічній, біологічній (бактеріологічній), сейсмічній, гідрогеологічній і гідрометеорологічній обстановці (за відсутності епідемії, епізоотії та епіфітотії);

режим підвищеної готовності - при істотному погіршенні виробничо-промислової, радіаційної, хімічної, біологічної (бактеріологічної), сейсмічної, гідрогеологічної і гідрометеорологічної обстановки (з одержанням прогнозу інформації щодо можливості виникнення надзвичайної ситуації);

режим діяльності у надзвичайній ситуації - при реальній загрозі виникнення надзвичайних ситуацій і реагуванні на них;

режим діяльності у надзвичайному стані - запроваджується в Україні або на окремих її територіях в порядку, визначеному Конституцією України та Законом України "Про надзвичайний стан".

21. Основні заходи, що реалізуються єдиною державною системою: 1) у режимі повсякденної діяльності:

ведення спостереження і здійснення контролю за станом довкілля, обстановкою на потенційно небезпечних об'єктах і прилеглий до них території;

розроблення і виконання цільових і науково-технічних програм і заходів щодо запобігання надзвичайним ситуаціям, забезпечення безпеки і захисту населення, зменшення можливих матеріальних втрат, забезпечення сталого функціонування об'єктів економіки та збереження національної культурної спадщини у разі виникнення надзвичайної ситуації;

вдосконалення процесу підготовки персоналу уповноважених органів з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення, підпорядкованих їм сил;

організація навчання населення методів і користування засобами захисту, правильних дій у цих ситуаціях;

створення і поновлення резервів матеріальних та фінансових ресурсів для ліквідації надзвичайних ситуацій;

здійснення цільових видів страхування;

оцінка загрози виникнення надзвичайної ситуації та можливих її наслідків;

створення галузевих реєстрів об'єктів та виробництв, розроблення інтегральних показників ступеня ризику експлуатації; (Підпункт 1 пункту 21 доповнено абзацом згідно з Постановою КМ N 1376 від 29.07.99)

2) у режимі підвищеної готовності: здійснення заходів, визначених для режиму повсякденної діяльності і додатково:

формування оперативних груп для виявлення причин погіршення обстановки безпосередньо в районі можливого виникнення надзвичайної ситуації, підготовка пропозицій щодо її нормалізації;

посилення роботи, пов'язаної з веденням спостереження та здійсненням контролю за станом довкілля, обстановкою на потенційно небезпечних об'єктах і прилеглий до них території, прогнозуванням можливості виникнення надзвичайної ситуації та її масштабів;

розроблення комплексних заходів щодо захисту населення і території, забезпечення стійкого функціонування об'єктів економіки;

приведення в стан підвищеної готовності наявних сил і засобів та залучення додаткових сил, уточнення планів їх дії і переміщення у разі необхідності в район можливого виникнення надзвичайної ситуації;

проведення заходів щодо запобігання виникненню надзвичайної ситуації;

запровадження цілодобового чергування членів Державної, регіональної, місцевої чи об'єктової комісії (залежно від рівня надзвичайної ситуації);

3) у режимі діяльності у надзвичайній ситуації:

здійснення відповідною комісією у межах її повноважень безпосереднього керівництва функціонуванням підсистем і структурних підрозділів єдиної державної системи;

організація захисту населення і територій;

переміщення оперативних груп у район виникнення надзвичайної ситуації;

організація роботи, пов'язаної з локалізацією або ліквідацією надзвичайної ситуації, із залученням необхідних сил і засобів;

визначення межі території, на якій виникла надзвичайна ситуація;

організація робіт, спрямованих на забезпечення сталого функціонування об'єктів економіки та об'єктів першочергового життєзабезпечення постраждалого населення;

здійснення постійного контролю за станом довкілля на території, що зазнала впливу наслідків надзвичайної ситуації, обстановкою на шкідливих об'єктах і прилеглий до них території;

інформування вищестоящих органів управління щодо рівня надзвичайної ситуації та вжитих заходів, пов'язаних з реагуванням на цю ситуацію, оповіщення населення та надання йому необхідних рекомендацій щодо поведінки в умовах, які склалися;

4) у режимі діяльності у надзвичайному стані:

здійснення заходів, передбачених Законом України "Про надзвичайний стан".

Забезпечення фінансування єдиної державної системи

22. Єдина державна система фінансується за рахунок державного та місцевих бюджетів, позабюджетних коштів Ради міністрів Автономної Республіки Крим, центральних органів виконавчої влади, коштів державних підприємств, установ та організацій, страхових фондів та інших джерел.

Для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій створюються: на загальнодержавному рівні:

резервний фонд Кабінету Міністрів України - для фінансування витрат, пов'язаних з ліквідацією надзвичайних ситуацій загальнодержавного рівня (за рахунок видатків Державного бюджету України);

запаси матеріальних ресурсів - для проведення першочергових робіт з ліквідації надзвичайних ситуацій (за рахунок державного матеріального резерву, що створюється згідно із законодавством);

на регіональному рівні:

регіональний резерв фінансових ресурсів - відповідно до законодавства;

на місцевому рівні:

місцевий резерв фінансових ресурсів - відповідно до законодавства;

на об'єктовому рівні:

запаси матеріальних та фінансових ресурсів - за рахунок власних коштів державних підприємств, установ та організацій.

Обсяги матеріальних та фінансових ресурсів визначаються органом, що їх створює.

23. Якщо для локалізації або ліквідації надзвичайної ситуації необхідні матеріальні та фінансові ресурси в обсягах, що перевищують власні можливості, місцева або об'єктова комісія звертається за допомогою до відповідної регіональної комісії, яка, приймаючи рішення щодо надання необхідної допомоги, бере на себе відповідальність за координацію дій або керівництво роботою з ліквідації цієї ситуації.

24. У разі нестачі матеріальних та фінансових ресурсів для ліквідації надзвичайної ситуації регіонального або загальнодержавного рівня за клопотанням центральних органів виконавчої влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій зазначені ресурси можуть бути виділені їм в установленому законодавством порядку з державного матеріального резерву і резервного фонду Кабінету Міністрів України.

Планування роботи єдиної державної системи

25. Планування роботи із запобігання надзвичайним ситуаціям і реагування на прогнозовані варіанти їх можливого розвитку здійснюється на основі відстеження змін навколишнього природного та техногенного середовища і відповідних документів, які регламентують порядок і методику цього планування.

26. Масштаби і наслідки можливої надзвичайної ситуації визначаються на основі експертної оцінки, прогнозу чи результатів модельних експериментів, проведених кваліфікованими експертами. Залежно від отриманих результатів розробляється план реагування на загрозу виникнення конкретної надзвичайної ситуації.

Основним завданням плану реагування на надзвичайну ситуацію або загрозу її виникнення є збереження життя та здоров'я людей, мінімізація матеріальних втрат. З цією метою вживаються дієві заходи для захисту житла, дошкільних, навчальних і медичних закладів, місць постійного перебування людей, вирішення питань термінової евакуації населення з території, на яку може бути поширена небезпечна дія наслідків прогнозованої надзвичайної ситуації.

27. План реагування на загрозу виникнення надзвичайної ситуації з визначеними джерелами фінансування робіт затверджується Головою Ради міністрів Автономної Республіки Крим, головами обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, керівниками державних підприємств, установ та організацій.

28. З метою завчасного здійснення заходів щодо реагування на загрозу виникнення надзвичайної ситуації і максимально можливого зменшення втрат проводиться планування дій у рамках єдиної державної системи відповідно до планів взаємодії центральних та місцевих органів виконавчої влади, оперативних планів дій міністерств та інших центральних органів виконавчої влади.

Обсяг і зміст цих заходів визначаються з дотриманням вимоги необхідної достатності і максимально можливого використання наявних сил і засобів.

29. Основну частину робіт, пов'язаних з реагуванням на надзвичайну ситуацію або усуненням загрози її виникнення, виконують лінійні формування чи підрозділи потенціно небезпечного об'єкта чи адміністративно-територіальної одиниці з наданням їм необхідної допомоги з боку структурних підрозділів МНС, МВС, Національної гвардії, МОЗ тощо.

До виконання зазначених робіт повинні залучатися передусім лінійно/пошуково-рятувальні підрозділи центрального органу виконавчої влади, на об'єкті якого сталася аварія, що призвела до надзвичайної ситуації, відповідні структурні підрозділи Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласної, Київської та Севастопольської міської державної адміністрації, виконавчого органу рад, на території яких виникла надзвичайна ситуація.

30. Організаційно методичне керівництво плануванням дій єдиної державної системи здійснює МНС.

31. На МНС його кризовий центр, координаційний центр лінійно/пошуково-рятувальних робіт у повітрі, уповноважені органи з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення покладається:

забезпечення стратегічного і оперативного планування в рамках єдиної державної системи:

збирання, оброблення і донесення до виконавців інформації, необхідної для цілей планування і управління, включаючи інформацію про стан і потенційну небезпеку об'єктів і при одних явищах, потенційну загрозу, оцінку ризику (з урахуванням прогнозованих і фактичних метеорологічних, сейсмічних та інших обставин).

Основні засади взаємодії органів управління функціональних і територіальних підсистем єдиної державної системи та їх структурних підрозділів

32. З метою запобігання надзвичайним ситуаціям, своєчасного і ефективного реагування організується взаємодія органів управління та підпорядкованих їм сил, а саме:

визначаються центральні і територіальні органи управління, які взаємодіють в кризових ситуаціях, склад і кількість сил і засобів реагування на надзвичайну ситуацію:

погоджується порядок спільних дій сил реагування на надзвичайну

ситуацію з визначенням основних завдань, місця, часу і способів їх виконання;

вирішуються питання всебічного забезпечення спільних заходів, що здійснюватимуться органами управління з питань надзвичайних ситуацій та підпорядкованими їм силами, у тому числі взаємного надання допомоги транспортними, інженерними, матеріальними, технічними та іншими засобами;

встановлюється порядок приведення в готовність і організації управління спільними діями органів управління з питань надзвичайних ситуацій і сил у процесі виконання завдань.

33. Залежно від обставин, масштабу, характеру та можливого розвитку надзвичайної ситуації взаємодія організується:

на загальнодержавному рівні - безпосередньо між органами управління в надзвичайних ситуаціях і силами (функціональними підсистемами) міністерств та інших центральних органів виконавчої влади під загальним керівництвом Державної комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій;

на регіональному та місцевому (районному) рівні - між територіальними (місцевими) і місцевими структурами управління інших центральних органів виконавчої влади та їх силами під керівництвом регіональної або місцевої комісії.

Взаємодія у подоланні надзвичайних ситуацій організується через спеціально визначені оперативні групи, представників відповідних центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування.

Додаток

до Положення про єдину державну систему запобігання і реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру

ФУНКЦІЇ

міністерств та інших центральних органів виконавчої влади щодо запобігання і реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру

(У додатку слова "Мінінформ", "Міннауки", "Держкоммедбіопром", "Держводгосп", "Держкомгеології", "Держкомгідромет", "Держстандарт" замінено відповідно словами "Державний комітет інформаційної політики", "Державний комітет з питань науки та інтелектуальної власності", "Комітет медичної та мікробіологічної промисловості", "Комітет водного господарства", "Геолком", "Гідрометком" і "Комітет з питань стандартизації, метрології та сертифікації" згідно з Постановою КМ N 1376) від 29.07.99)

Міністерства та інші центральні органи виконавчої влади забезпечують відповідно до затверджених положень про них виконання функцій щодо запобігання і реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру.

Мінагропром, Держкомрибгосп

Організація і здійснення заходів щодо запобігання і реагування на

надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру (далі - надзвичайні ситуації) на об'єктах, які входять до складу галузі.

Здійснення контролю за забрудненням угідь радіоактивними і токсичними речовинами. Забезпечення раціонального ведення сільськогосподарського виробництва на забруднених територіях.

Забезпечення безпеки харчової сировини і готової продукції

Організація і координація роботи з епізоотичного, фітопатологічного і токсикологічного контролю, ліквідації епізоотій і епіфітотій.

Забезпечення оперативного одержання інформації про надзвичайні ситуації, її опрацювання і оповіщення суб'єктів господарської діяльності про небезпеку.

Організація виробництва кондиційних продуктів харчування для інстанцій постраждалому населенню.

Забезпечення участі сил і засобів (у межах їх тактико-технічних можливостей) у проведенні аварійно/пошуково-/рятувальних та інших складних робіт у районі виникнення надзвичайної ситуації.

Управління створенням і діяльністю таких функціональних підсистем єдиної державної системи: запобігання і реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру (далі - єдина державна система):

захист сільськогосподарських тварин і рослин;

сили і засоби запобігання і реагування на надзвичайні ситуації на об'єктах агропромислового комплексу, рибного господарства;

створення резервів продовольчих і кормових ресурсів.

МВС, Головне управління командувача Національною гвардією України

Забезпечення охорони громадського порядку, ведення боротьби із злочинністю, безпеки дорожнього руху, охорони матеріальних і культурних цінностей у разі виникнення надзвичайних ситуацій.

Надання допомоги органам виконавчої влади, місцевого самоврядування, посадовим особам у проведенні відселення людей з місць, небезпечних для проживання.

Забезпечення участі сил і засобів (у межах їх тактико-технічних можливостей) у проведенні аварійно/пошуково-/рятувальних робіт у районах виникнення надзвичайних ситуацій.

Забезпечення охорони режимно-обмежувальних і карантинних зон у осередках радіоактивного, хімічного, бактеріологічного (біологічного) зараження і під час їх ліквідації.

Управління діяльністю Державної пожежної охорони (МВС).

Організація роботи щодо нагляду за протипожежним станом об'єктів всіх форм власності та інформування в установленому порядку про передумови і можливі наслідки пожеж (МВС).

Організація гасіння пожеж і проведення першочергових аварійно/пошуково-/рятувальних робіт в осередках цих пожеж (МВС).

Управління створенням і діяльністю таких функціональних підсистем єдиної державної системи:

забезпечення охорони громадського порядку;

забезпечення гасіння великих та складних пожеж (МВС);

пожежна безпека; (Абзац восьмий розділу доповнено абзацом згідно з Постановою КМ N 1376 від 29.07.99)

безпека руху на автомобільних дорогах. (Абзац восьми розділу доповнено абзацом згідно з Постановою КМ N 1376 від 29.07.99)

Міненерго, Мінпромполітики, Мінвуглепром

(Назва розділу із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ N 1376 від 29.07.99)

Організація роботи щодо проведення нагляду та здійснення контролю за обстановкою на потенційно небезпечних об'єктах, які входять до складу галузі, включаючи прилеглу до них територію.

Організація і здійснення заходів щодо запобігання і реагування на надзвичайні ситуації на об'єктах, які входять до складу галузі.

Забезпечення участі сил і засобів підпорядкованих аваріо-рятувальних формувань, які включені до складу єдиної державної системи, у проведенні аварійно/пошуково-/рятувальних та інших невідкладних робіт у разі виникнення (загрози виникнення) надзвичайних ситуацій.

Управління створенням і діяльністю таких функціональних підсистем єдиної державної системи:

атомної енергетики та паливно-енергетичного комплексу (Міненерго);

важкої, оборонної, хімічної та нафтохімічної промисловості (Мінпромполітики);

вугільної промисловості (Мінвуглепром);

нафто- та газорозвідки, видобування і переробки сировини, на нафто- і газопроводах (Міненерго). (Абзац із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ N 1376 від 29.07.99)

Мінекономіки, Мінфін, МЗЕЗторг, Держкомрезерв, Укрстрахнагляд

Координація роботи з розміщення об'єктів на території України з урахуванням вимог техногенної безпеки (Мінекономіки).

Забезпечення в установленому порядку фінансування робіт із запобігання і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, надання допомоги постраждалому населенню в межах асигнувань, що передбачаються на цю мету у Державному бюджеті України (Мінфін, Мінекономіки).

Створення страхових і резервних фондів, запасів матеріальних засобів, а також незнижуваних ресурсів продуктів харчування та непродовольчих товарів першочергового вжитку, необхідних для реагування на надзвичайні ситуації.

Координація організації торгівлі продуктами харчування і товарами першочергового вжитку для постраждалого населення (МЗЕЗторг).

Прогнозування і оцінка соціально-економічних наслідків надзвичайних ситуацій (Мінекономіки).

Управління створенням і діяльністю таких функціональних підсистем єдиної державної системи:

забезпечення цільових видів страхування, страхових резервів (Укрстрахнагляд, Мінфін, Мінекономіки);

створення фінансових резервів (Мінфін, Мінекономіки);

створення резервів матеріальних ресурсів (Держкомрезерв,

Мінекономіки).

Міністерство Закордонних Справ

Надання інформації про наслідки надзвичайних ситуацій українським громадянам за кордоном.

Сприяння розвитку міжнародних зв'язків та активізації взаємної міжнародної допомоги у запобіганні та реагуванні на надзвичайні ситуації.

Забезпечення взаємодії і контактів, організація переговорів з питань надання міжнародної гуманітарної допомоги постраждалому населенню, а також з питань евакуації громадян України з кризових зон за кордоном.

Забезпечення підготовки документів для прийняття політичного рішення щодо залучення сил і засобів єдиної державної системи до проведення аварійно/пошуково-/рятувальних та інших невідкладних робіт на території іноземної держави, якщо її уряд:

звернувся до України з проханням про допомогу в ліквідації наслідків надзвичайної ситуації, що виникла на території відповідної держави;

дозволив Українській Стороні взяти участь у пошуково-рятувальних роботах на своїй території для розшуку чи надання допомоги українським громадянам.

Здійснення контролю за виконанням міжнародних договорів з питань запобігання і реагування на надзвичайні ситуації.

Забезпечення термінового оформлення необхідних документів для перетинання кордону силами і засобами аварійно/пошуково-/рятувальних формувань у разі виникнення надзвичайних ситуацій.

Управління створенням і діяльністю функціональної підсистеми єдиної державної системи "установлення міжнародних зв'язків з питань надзвичайних ситуацій".

Державний комітет інформаційної політики

Забезпечення контролю за станом потенційно небезпечних об'єктів, які входять до складу галузі.

Своєчасне і об'єктивне інформування населення про наслідки надзвичайних ситуацій в Україні та за її межами.

Позачергова передача повідомлень, які стосуються надзвичайних ситуацій, та рекомендацій населенню щодо правил поведінки в цих умовах.

Надання органам виконавчої влади та служб МНС найкращого офіційного часу для проведення пропаганди основ безпеки життєдіяльності.

Створення на замовлення МНС спеціальних рекламних кліпів з питань пропаганди основ безпеки життєдіяльності.

Управління створенням і діяльністю функціональної підсистеми єдиної державної системи "інформування населення про наслідки надзвичайних ситуацій".

МНС:

Виконання функцій постійного органу управління єдиної державної системи.

Координація діяльності центральних органів виконавчої влади, інших учасників реалізації планових заходів щодо запобігання і реагування

на надзвичайні ситуації, повна відповідальність за своєчасну, максимально оперативну і повну їх реалізацію.

Організаційно-методичне управління плануванням дій єдиної державної системи.

Управління всіма силами і засобами функціональних і територіальних підсистем єдиної державної системи, залученими до ліквідації великих за масштабами надзвичайних ситуацій.

Забезпечення державного нагляду за виконанням вимог техногенної безпеки, здійсненням заходів щодо запобігання та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, готовністю сил і засобів цивільної оборони до проведення аварійно/пошуково-/рятувальних та інших невідкладних робіт. Прогнозування разом з експертними організаціями імовірності і масштабів виникнення надзвичайних ситуацій.

Організаційно-методичне управління, координація і контроль за діяльністю центральних органів виконавчої влади, підприємств, установ, організацій усіх форм власності з питань соціально-економічного, правового та медичного захисту громадян, які постраждали від наслідків надзвичайних ситуацій. Надання в установленому порядку допомоги населенню України та інших держав у разі виникнення надзвичайної ситуації.

Оповіщення населення про загрозу і виникнення надзвичайних ситуацій, контроль за функціонуванням територіальних і локальних систем оповіщення. Створення, підготовка і використання аварійно/пошуково-/рятувальних спеціалізованих формувань для реагування на надзвичайні ситуації.

Забезпечення науково-технічного супроводу та підтримки за усім колом проблем єдиної державної системи.

Забезпечення підготовки спеціалістів і посадових осіб органів управління і сил цивільної оборони до дій у надзвичайних ситуаціях, проведення відповідного навчання населення, атестації аварійно/пошуково-/рятувальних формувань і рятувальників.

Забезпечення роботи Урядової інформаційно-аналітичної системи з питань надзвичайних ситуацій та її основної підсистеми "МНС-Інформ", розвиток необхідної інфраструктури і системи зв'язку.

Підготовка звітів для Кабінету Міністрів України і міжнародних організацій про реалізовані заходи щодо запобігання і реагування на надзвичайні ситуації.

Управління створенням і діяльністю таких функціональних підсистем єдиної державної системи:

оповіщення населення про надзвичайні ситуації;
захисту населення і територій при виникненні надзвичайних ситуацій;

життєзабезпечення постраждалого населення;
проведення аварійно/пошуково-/рятувальних та інших невідкладних робіт;

сил і засобів реагування на надзвичайні ситуації;
розроблення планів дій у разі виникнення надзвичайних ситуацій щодо забезпечення безпеки населення, захисту довкілля та мінімізації негативних наслідків цих ситуацій. (Розділ доповнено абзацом згідно з Постановою КМ N 1376 від 29.07.99)

Державний комітет з питань науки та інтелектуальної власності, Міносвіти

Організація, координація і надання допомоги в проведенні наукових досліджень у напрямі вдосконалення єдиної державної системи, проведення науково-технічних консультацій і експертних оцінок у процесі підготовки і виконання робіт щодо запобігання і реагування на надзвичайні ситуації (Державний комітет з питань науки та інтелектуальної власності).

Організація підготовки спеціалістів з питань запобігання і реагування на надзвичайні ситуації.

Організація вивчення студентами, курсантами і школярами основ безпеки життєдіяльності, забезпечення підготовки та видання відповідних підручників і посібників.

Управління створенням і діяльністю функціональної підсистеми єдиної державної системи "навчання з питань безпеки життєдіяльності" (Міносвіти).

Міноборони

Організація роботи, пов'язаної із збереженням, експлуатацією і транспортуванням озброєння і військової техніки, знешкодженням боєприпасів у разі виникнення надзвичайних ситуацій.

Контроль радіаційної, хімічної, біологічної (бактеріологічної), токсичної обстановки в районах розташування підпорядкованих об'єктів.

Забезпечення участі за рішенням Президента України:

військово-транспортної авіації у транспортуванні сил і засобів аварійно/пошуково-рятувальних служб, а також матеріальних ресурсів у разі виникнення надзвичайних ситуацій;

з'єднань (військових частин) радіаційного, хімічного і біологічного характеру, інженерних військ, а також аварійно-пошукових і рятувально-пожежних служб військово-морських сил і спеціальних літаків у заходах реагування на надзвичайні ситуації.

Мінкультури

Планування і реалізація заходів щодо запобігання та мінімізації втрат національної культурної спадщини у разі виникнення надзвичайних ситуацій.

Методичне забезпечення аварійно/пошуково-рятувальних робіт на об'єктах, які становлять національне культурне надбання.

Організація підготовки та перепідготовки відповідних фахівців і забезпечення готовності персоналу підпорядкованих об'єктів до дій у разі виникнення надзвичайних ситуацій.

Здійснення державного контролю за вивезенням з України та поверненням в Україну культурних цінностей у разі виникнення надзвичайних ситуацій.

Управління створенням і діяльністю функціональної підсистеми єдиної державної системи "захист національної культурної спадщини від надзвичайних ситуацій" (разом з МНС).

МОЗ, Комітет медичної та мікробіологічної промисловості

Визначення науково-методичних принципів підготовки та підвищення кваліфікації працівників служби медицини катастроф і забезпечення її роботи з ліквідації медико-санітарних наслідків надзвичайних ситуацій. Організація взаємодії всіх сил і засобів цієї служби.

Утворення і організація роботи центральної і регіональних координаційних комісій державної служби медицини катастроф. Забезпечення функціонування і удосконалення структури цієї служби.

Розроблення, використання і забезпечення вдосконалення методів і засобів надання термінової медичної допомоги і лікування постраждалого населення з урахуванням характеру надзвичайних ситуацій.

Організація і координація робіт з надання термінової медичної допомоги постраждалому населенню в зонах надзвичайних ситуацій. Координація робіт з евакуації постраждалого населення і хворих із цих зон.

Спостереження, оцінка і прогнозування санітарно-епідемічної обстановки на території України. Організація оперативного контролю радіоактивного, хімічного та інших видів забруднення у зонах надзвичайних ситуацій.

Організація роботи, пов'язаної із запобіганням, виявленням і припиненням порушення вимог санітарно-епідемічної безпеки і охорони здоров'я населення, творення певного резерву медичного майна і лікарських засобів, підтримання його на необхідному рівні.

Організація і участь у проведенні санітарно-гігієнічних та протиепідемічних заходів щодо ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, формування резерву санітарно-гігієнічних та протиепідемічних засобів.

Збирання, узагальнення, аналіз і надання органам єдиної державної системи відомостей про постраждалих і хворих осіб у зонах надзвичайних ситуацій.

Забезпечення термінового постачання медичного майна і лікарських засобів для локалізації надзвичайних ситуацій.

Розроблення методик для навчання населення з питань надання першої медичної допомоги у разі виникнення надзвичайних ситуацій.

Управління створенням і діяльністю таких функціональних підсистем єдиної державної системи:

медицина катастроф;

нагляд за санітарно-епідемічною обстановкою (МОЗ);

створення резервів медичного майна і лікарських засобів (Комітет медичної та мікробіологічної промисловості).

Мінекоресурсів

Забезпечення удосконалення законодавства та розроблення базових нормативних актів з питань техногенної та екологічної безпеки, а також впровадження відповідних механізмів її регулювання з метою здійснення політики запобігання виникненню надзвичайних ситуацій.

Визначення критеріїв і норм техногенної та екологічної безпеки, контроль за безпечним використанням природних ресурсів.

Організація і здійснення державного нагляду та контролю за дотриманням вимог екологічної безпеки у процесі поводження з небезпечними, радіоактивними і токсичними речовинами, дотримання умов безпечного розміщення та збереження небезпечних, токсичних та

радіоактивних відходів.

Методичне забезпечення управління та здійснення контролю за екологічно обґрунтованим проведенням робіт з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій та аварій.

Організація робіт з прогнозування екологічного стану в районах розташування потенційно небезпечних об'єктів та інтенсивної військової та господарської діяльності, в тому числі у випадку виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру.

Організація і проведення спостереження, оцінки і прогнозу стану атмосфери, водних об'єктів і сільськогосподарських культур, радіоактивного хімічного забруднення довкілля території України.

Попередження про стихійні гідрометеорологічні явища, зокрема високі рівні забруднення довкілля.

Забезпечення керівних органів єдиної державної системи гідрометеорологічною інформацією та інформацією про забруднення довкілля.

Здійснення у разі виникнення надзвичайних ситуацій оперативного контролю та виміру радіоактивного і хімічного забруднення згідно з укладеним регламентом у місцях проведення постійних спостережень.

Організація і проведення моніторингу стану підземних вод, включаючи їх радіоактивне забруднення.

Організація і проведення моніторингу небезпечних екзогенних екологічних процесів.

Прогнозування разом з Національною академією наук розвитку небезпечних геологічних і геофізичних процесів.

Проведення загальнодержавної класифікації потенційно небезпечних техногенних об'єктів.

Визначення критичних територій за екологічними наслідками можливих надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру.

Розроблення методики прогнозування і оцінки екологічних наслідків можливих надзвичайних ситуацій і аварій.

Визначення оптимальної структури та єдиних технічних вимог щодо проведення постійних спостережень за техногенно небезпечними об'єктами на територіях, на яких вони були розташовані.

Розроблення та дослідне впровадження рекомендацій щодо управління з технологічного процесу потенційно техногенно небезпечних об'єктів різних галузей, небезпечних речовин і технологій.

Управління створенням і діяльністю таких функціональних підсистем єдиної державної системи:

державна система екологічного моніторингу навколишнього середовища;

спостереження і контроль за природними гідрометеорологічними явищами та забрудненням довкілля;

прогнозування гідрометеорологічних умов і явищ;

спостереження і контроль за рівнем забруднення підземних вод, включаючи радіоактивне;

спостереження і контроль за небезпечними екзогенними екологічними процесами;

прогнозування небезпечних геологічних і геофізичних процесів.

Порядок із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ N 1376 від 29.07.99, та редакції Постанови КМ N 1006 від 09.08.2001)

Держатомрегулювання

Забезпечення розроблення нормативних актів з питань ядерної та радіаційної безпеки, а також впровадження відповідних механізмів її регулювання (ліцензування діяльності у сфері використання ядерної енергії тощо) з метою здійснення політики запобігання надзвичайним ситуаціям та гармонізації законодавства.

Визначення критеріїв і норм ядерної та радіаційної безпеки.

Організація і здійснення державного нагляду за дотриманням вимог ядерної і радіаційної безпеки та контролю за реалізацією заходів, спрямованих на запобігання аваріям на ядерних установках, об'єктах, призначених для поводження з радіоактивними відходами, уранових об'єктах.

Виконання обов'язків компетентного національного органу та пункту зв'язку, відповідального за направлення і одержання оповіщень та інформації в разі ядерної аварії, згідно з Конвенцією про оперативне оповіщення про ядерну аварію та у рамках відповідних двосторонніх договорів з іншими країнами.

Оперативне повідомлення через засоби масової інформації про радіаційні аварії на території України, а також за її межами у разі можливості трансграничного перенесення радіоактивних речовин.

Управління створенням і діяльністю функціональної підсистеми єдиної державної системи "безпека об'єктів ядерної енергетики".
(Розділ в редакції Постанови КМ N 1006 від 09.08.2001)

Мінтранс

Організація і проведення заходів щодо запобігання і реагування на надзвичайні ситуації на транспортних засобах і комунікаціях, включаючи терміновий ремонт і розширення магістралей, злітно-посадкових смуг, причалів, залізничних станцій тощо.

Здійснення функцій компетентного державного органу з перевезення небезпечних вантажів залізничним, автомобільним, повітряним, морським і річковим транспортом.

Забезпечення перевезення сил і засобів, матеріальних ресурсів, необхідних для здійснення заходів реагування на надзвичайні ситуації.

Управління і координація дій транспортних служб, включаючи контроль за переміщенням і використанням транспортних засобів міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, що беруть участь у ліквідації надзвичайних ситуацій загальнодержавного рівня.

Забезпечення участі сил і засобів підлеглих формувань (у межах їх тактико-технічних можливостей) у проведенні аварійно/пошуково-рятувальних та інших невідкладних робіт у районах впливу наслідків надзвичайних ситуацій.

Управління створенням і діяльністю таких функціональних підсистем єдиної державної системи:

транспортне забезпечення заходів реагування на надзвичайні ситуації;

сили і засоби пошуку і рятування на морі та судноплавних річках;
безпека польотів цивільної авіації;

сили і засоби реагування на надзвичайні ситуації на транспорті; безпека судноплавства. (Абзац шостий розділу доповнено формулом згідно з Постановою КМ N 1376 від 29.07.99)

Держбуд

Створення нормативно-методичної бази для проектування, будівництва та експлуатації об'єктів у складних інженерно-геологічних умовах, а також розроблення нових та удосконалення існуючих методів і способів інженерного захисту територій, будівель та споруд від небезпечних техногенних та природних процесів.

Нормативно-методичне забезпечення заходів запобігання та реагування на надзвичайні ситуації у процесі здійснення будівництва та інженерного захисту об'єктів і територій.

Розроблення методів розрахунку шкоди, заподіяної об'єктам комунальної сфери і майну громадян внаслідок надзвичайних ситуацій, потреби у матеріальних ресурсах, необхідних для проведення аварійно/пошуково-/рятувальних та інших невідкладних робіт, а також для повного відновлення цих об'єктів.

Проведення разом з відповідними місцевими державними адміністраціями розрахунку шкоди, заподіяної внаслідок надзвичайних ситуацій та потреб у матеріальних ресурсах, необхідних для їх ліквідації.

Організація і здійснення заходів щодо запобігання і реагування на надзвичайні ситуації на підвідомчих об'єктах.

Забезпечення участі сил і засобів підлеглих формувань (у межах їх тактико-технічних можливостей), спеціалізованих будівельно-монтажних і проектних організацій у проведенні аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт на територіях впливу надзвичайних ситуацій.

Контроль якості проведення відбудовчих робіт на зазначених територіях.

Управління створенням і діяльністю функціональної підсистеми єдиної державної системи "сили і засоби запобігання і реагування на надзвичайні ситуації на об'єктах житлово-комунальної сфери".

Комітет водного господарства

Організація роботи, пов'язаної із здійсненням нагляду за безпечною експлуатацією гідротехнічних споруд водойм і водонакопичувачів, визначенням ступеня їх надійності та прогнозуванням можливості виникнення надзвичайних ситуацій, прийняття рішень щодо доцільності подальшої експлуатації або зміни режиму роботи цих об'єктів.

Розроблення разом з іншими органами виконавчої влади комплексу заходів щодо запобігання надзвичайним ситуаціям, зменшення негативних наслідків повеней, забезпечення безаварійного пропуску підпорядкованих вод на річках України.

Управління створенням і діяльністю функціональної підсистеми єдиної державної системи "здійснення протиповодкових і протиповіневих заходів".

Геолком

Організація і проведення моніторингу стану підземних вод,

включаючи їх радіоактивне забруднення.

Організація і проведення моніторингу небезпечних екзогенних геологічних процесів.

Прогнозування разом з Національною академією наук розвитку небезпечних геологічних і геофізичних процесів.

Управління створенням і діяльністю таких функціональних підсистем єдиної державної системи:

спостереження і контролю рівня забруднення підземних вод, включаючи радіоактивне;

спостереження і контролю небезпечних екзогенних геологічних процесів;

прогнозування небезпечних геологічних і геофізичних процесів.

Гідрометром

Організація і проведення спостереження, оцінки і прогнозу стану атмосфери, водних об'єктів і сільськогосподарських культур, радіоактивного і хімічного забруднення довкілля території України.

Попередження про стихійні гідрометеорологічні явища, екстремально-високі рівні забруднення довкілля.

Забезпечення керівних органів єдиної державної системи гідрометеорологічною інформацією та інформацією про забруднення довкілля.

Здійснення у разі виникнення надзвичайних ситуацій оперативного контролю і вимірів радіоактивного і хімічного забруднення згідно з установленим регламентом у місцях проведення постійних спостережень.

Управління створенням і діяльністю таких функціональних підсистем єдиної державної системи:

спостереження і контроль за природними гідрометеорологічними явищами та забрудненням довкілля;

прогнозування гідрометеорологічних умов і явищ.

Держкомзв'язку

Організація і здійснення заходів щодо забезпечення сталої роботи систем централізованого оповіщення і зв'язку на загальнодержавному, регіональному і місцевому рівні в усіх режимах функціонування єдиної державної системи, включаючи терміновий ремонт чи заміну пошкоджених комунікацій і засобів зв'язку.

Першочергове забезпечення керівних органів єдиної державної системи каналами і засобами надання послуг зв'язку у разі здійснення ними заходів щодо запобігання і реагування на надзвичайні ситуації.

Забезпечення участі сил і засобів підлеглих формувань (у межах їх тактико-технічних можливостей) у проведенні аварійно/пошуково-рятувальних та інших невідкладних робіт у районах виникнення надзвичайних ситуацій.

Забезпечення сталого зв'язку, необхідного для спільної роботи підсистем Урядової інформаційно-аналітичної системи з питань надзвичайних ситуацій.

Управління створенням і діяльністю функціональної підсистеми єдиної державної системи "зв'язок".

Держкомлісгосп

Прогнозування можливості виникнення надзвичайних ситуацій на території державного лісового фонду.

Організація і забезпечення проведення заходів щодо запобігання надзвичайним ситуаціям, пов'язаним з пожежами у державному лісовому фонді, а також масовим поширенням хвороб і шкідників рослинності.

Координація діяльності органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій під час гасіння лісових пожеж, а також проведення періодичних аварійно/пошуково-/рятувальних робіт, пов'язаних з лісовими пожежами.

Запобігання і реагування на надзвичайні ситуації на об'єктах, які належать до складу галузі.

Забезпечення участі сил і засобів підлеглих формувань (у межах їх тактико-технічних можливостей) у здійсненні заходів реагування на надзвичайні ситуації, що виникли на підвідомчих об'єктах і територіях.

Управління створенням і діяльністю таких функціональних підсистем єдиної державної системи:

захист лісів від пожеж, хвороб і шкідників;

сили і засоби запобігання і реагування на надзвичайні ситуації на об'єктах лісового господарства.

Комітет з питань стандартизації, метрології та сертифікації

Організація розроблення комплексу державних стандартів з запобігання і реагування на надзвичайні ситуації.

Здійснення державного контролю і нагляду за дотриманням обов'язкових вимог державних стандартів з запобігання і реагування на надзвичайні ситуації.

Проведення узгодженої науково-технічної політики і координація робіт щодо забезпечення необхідної точності, єдності і достовірності вимірювань, які стосуються запобігання і реагування на надзвичайні ситуації.

Установлення норм, вимог і правил з метрологічного забезпечення, здійснення державного метрологічного контролю і нагляду.

Забезпечення створення та функціонування державної еталонної бази і систем передачі розмірів одиниць виміру для забезпечення контролю за параметрами радіаційної, хімічної і біологічної обстановки, а також за іншими параметрами, що визначають масштаби надзвичайних ситуацій.

Управління створенням і діяльністю функціональної підсистеми єдиної державної системи "стандартизація та метрологія".

СБУ, Адміністрація Держприкордонслужби

Інформування в установленому порядку про передумови і характер можливих надзвичайних ситуацій.

Виявлення намірів і конкретних дій злочинних формувань, груп та окремих осіб щодо проведення актів технологічного тероризму.

Здійснення в межах своїх повноважень заходів, спрямованих на забезпечення безпеки в умовах надзвичайних ситуацій.

Забезпечення участі сил і засобів органів СБУ в розслідуванні причин виникнення надзвичайних ситуацій і визначення їх можливого зв'язку з актами технологічного тероризму.

Забезпечення спрощеного режиму перетинання державного кордону силами і засобами аварійно/пошуково-/рятувальних формувань у разі виникнення надзвичайних ситуацій.

Держнаглядохоронпраці

Прогнозування можливості виникнення аварій і катастроф на техногенних об'єктах.

Здійснення державного нагляду за дотриманням вимог законодавчих та інших нормативно-правових актів з охорони праці, державного гірничого нагляду, профілактики травматизму виробничого і невиробничого характеру.

Здійснення державного нагляду за готовністю воєнізованих та інших професійних аварійно/пошуково-/рятувальних формувань, аварійно-диспетчерських служб до реагування на аварії.

Управління створенням і діяльністю функціональної підсистеми єдиної державної системи "здійснення нагляду за технічним станом техногенних об'єктів".

Держжитлокомунгосп

Організація і здійснення разом з відповідними державними адміністраціями заходів щодо забезпечення сталої роботи житлово-комунального господарства під час виникнення надзвичайних ситуацій.

(Додаток із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ N 717 від 15.05.2003, N 1402 від 04.09.2003)

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА

від 15 лютого 1999 р. N 192 Київ

Про затвердження Положення про організацію оповіщення і зв'язку у надзвичайних ситуаціях

Кабінет Міністрів України ПОСТАНОВЛЯЄ:

1. Затвердити Положення про організацію оповіщення і зв'язку у надзвичайних ситуаціях (додається).

2. Міністерству з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи разом з іншими заінтересованими центральними органами виконавчої влади забезпечити аналіз застосування затвердженого цією постановою Положення і в разі потреби подавати Кабінетові Міністрів України пропозиції про внесення до нього змін і доповнень.

Прем'єр-міністр України В.ПУСТОВОЙТЕНКО

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 15 лютого 1999 р. N 192

ПОЛОЖЕННЯ
про організацію оповіщення і зв'язку у надзвичайних ситуаціях

Загальна частина

1. У цьому Положенні терміни вживаються у такому значенні:

надзвичайна ситуація — порушення нормальних умов життя і діяльності людей на об'єкті або території, спричинене аварією, катастрофою, стихійним лихом, епідемією, епізоотією, епіфітотією, великою пожежею, застосуванням засобів ураження, що призвели або можуть призвести до людських і матеріальних втрат;

комісії з надзвичайних ситуацій — комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських, районних держадміністрацій, виконавчих органів рад, підприємств, установ, організацій;

органи цивільної оборони та з надзвичайних ситуацій (далі — органи ЦО та НС) — МНС і територіальні органи цивільної оборони та з надзвичайних ситуацій;

територіальний орган цивільної оборони та з надзвичайних ситуацій (далі — територіальний орган ЦО та НС) — Головне управління з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення Ради міністрів Автономної Республіки Крим, управління з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення обласної, Київської та Севастопольської міської держадміністрації, відділ з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення районної, районної у містах Києві та Севастополі держадміністрації;

зона можливого ураження — територія, на якій унаслідок виникнення надзвичайної ситуації виникає загроза здоров'ю або життю людей та заподіяння матеріальних втрат;

оповіщення — доведення сигналів і повідомлень органів ЦО про стан безпеки та виникнення надзвичайних ситуацій до центральних і місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ, організацій і населення;

потенційно небезпечний об'єкт — об'єкт, на якому використовуються, зберігаються, переробляються, зберігаються або транспортуються небезпечні радіоактивні, пожежо-, вибухо-, хімічно небезпечні речовини та біологічні препарати, а також гідротехнічні і транспортні споруди, транспортні засоби та інші об'єкти, що створюють реальну загрозу виникнення надзвичайної ситуації;

система оповіщення цивільної оборони (далі — система оповіщення ЦО) — комплекс організаційно-технічних заходів, апаратури і технічних засобів оповіщення, апаратури, засобів та каналів зв'язку, призначених для оперативного доведення сигналів та інформації з питань цивільної оборони до центральних і місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ, організацій і населення.

2. Це Положення визначає порядок:

оповіщення керівного складу центральних і місцевих органів виконавчої влади та відповідних органів ЦО та НС, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій, населення про загрозу і виникнення надзвичайних ситуацій природного, техногенного та воєнного характеру у мирний час, в особливий період і у воєнний час та постійного інформування їх про обстановку в зоні можливого ураження з метою вжиття ефективних заходів захисту населення, промислових і сільськогосподарських об'єктів від наслідків надзвичайних ситуацій;

забезпечення зв'язку для центральних і місцевих органів виконавчої влади, членів комісій з надзвичайних ситуацій на території, де виникла надзвичайна ситуація, сил ЦО, а також зв'язку для зарубіжних формувань та організацій (агентств) з країнами, які беруть участь у ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій;

забезпечення зв'язку взаємодії між виконавцями рятувальних, інших невідкладних і відновних робіт та відповідними органами управління;

забезпечення можливості приймання передач радіомовлення для населення, яке постраждало від наслідків надзвичайної ситуації, в місцях його тимчасового проживання;

проведення експлуатаційно-технічного обслуговування апаратури і технічних засобів оповіщення та зв'язку ЦО.

3. Оповіщення і зв'язок у надзвичайних ситуаціях забезпечується за допомогою єдиної національної системи зв'язку (ЄНСЗ).

4. Сигнали оповіщення ЦО, повідомлення про загрозу та виникнення надзвичайних ситуацій, інформація про дії в умовах надзвичайної ситуації доводяться до працівників підприємств, установ, організацій, населення всіма наявними засобами зв'язку, мовлення, оповіщення.

5. Підприємства електрозв'язку забезпечують на договірних умовах експлуатаційно-технічне обслуговування апаратури і технічних засобів оповіщення та зв'язку ЦО, що належить до сфери управління центральних та місцевих органів виконавчої влади, знаходяться в пунктах управління, на підприємствах, в установах і організаціях.

Оплата послуг зв'язку, вартості експлуатаційно-технічного обслуговування здійснюється за тарифами Держкомзв'язку.

6. Фінансування реконструкції, удосконалення загальнодержавної і регіональних систем централізованого оповіщення ЦО, вартості експлуатаційно-технічного обслуговування апаратури і технічних засобів загальнодержавної і регіональних систем централізованого оповіщення та зв'язку ЦО провадиться за рахунок асигнувань, що передбачаються бюджетами відповідних центральних і місцевих органів виконавчої влади.

Фінансування робіт, пов'язаних з проектуванням, створенням спеціальних систем централізованого оповіщення, локальних та об'єктових систем оповіщення, їх експлуатаційно-технічне обслуговування провадиться за рахунок власників потенційно небезпечних об'єктів.

7. Дія цього Положення поширюється на центральні та місцеві органи виконавчої влади, підприємства зв'язку, а також на підприємства, установи, організації незалежно від форми власності і господарювання.

В Система оповіщення ЦО організовується з урахуванням структури державного управління, характеру і рівня надзвичайних ситуацій, наявності і місця розташування сил, які можуть залучатися до ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.

Оповіщення організовується відповідним органом ЦО та НС за допомогою, яка затверджується начальником цивільної оборони відповідного району.

9. Система оповіщення ЦО складається із загальнодержавної, регіональних і спеціальних систем централізованого оповіщення; локальних та об'єктових систем оповіщення, систем циркулярного виклику.

10. На випадок загрози або виникнення надзвичайної ситуації загальнодержавного рівня створюється загальнодержавна система централізованого оповіщення центральних і місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

11. На випадок загрози або виникнення надзвичайної ситуації регіонального рівня в Автономній Республіці Крим, у кожній області, в містах Києві та Севастополі, а також у містах, віднесених до відповідних категорій і груп з ЦО, створюються регіональні системи централізованого оповіщення місцевих органів виконавчої влади і населення.

12. У разі виникнення загрози катастрофічного затоплення внаслідок руйнування однієї чи декількох гребель на водосховищах Дніпровського каскаду та інших річках відповідні чергові служби гідроелектростанцій здійснюють оповіщення відповідних чергових служб органів ЦО та НС за допомогою спеціальних систем централізованого оповіщення, створених спеціально на гідротехнічних спорудах за кошти їх власників.

У верхніх та нижніх б'єфах гідротехнічних споруд обов'язково повинні розміщуватися датчики, за допомогою яких забезпечується постійний контроль за рівнем води.

13. У системах централізованого оповіщення можуть використовуватися апаратура і технічні засоби оповіщення ЦО, канали та засоби зв'язку, мережі радіомовлення і телебачення (канали звукового супроводження) центральних і місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій, мережі зв'язку яких входять до ЄНСЗ.

Ці системи забезпечують оповіщення і подальше інформування:

чергових служб міністерств та інших центральних органів виконавчої влади по службових телефонах;

чергових служб місцевих органів виконавчої влади;

чергових аварійно-рятувальних служб;

сил цивільної оборони;

населення, яке знаходиться в зоні можливого ураження.

14. Залежно від рівня надзвичайної ситуації централізоване оповіщення здійснюється:

оперативним черговим МНС — чергових служб центральних органів виконавчої влади, чергових служб територіальних органів ЦО та НС, сил цивільної оборони;

оперативним черговим територіального органу ЦО та НС — керівного складу та чергових служб місцевих органів виконавчої влади,

населення, що знаходяться на території, на якій може виникнути чи виникла надзвичайна ситуація, а також сил цивільної оборони.

15. Система централізованого оповіщення ЦО повинна забезпечувати можливість циркулярного або вибіркового оповіщення посадових осіб центральних і місцевих органів виконавчої влади, керівників визначених підприємств, установ та організацій, населення залежно від рівня надзвичайної ситуації і заходів, які належить невідкладно вжити.

16. Для підвищення надійності централізованого оповіщення здійснюється дублювання передавання сигналів за рознесеними трасами та напрямками в обхід міст і підприємств, віднесених до відповідних категорій і груп з ЦО.

17. Оповіщення населення здійснюється дистанційно за допомогою електросирен, мережі радіомовлення всіх діапазонів частот і видів модуляції та телебачення.

Терміновій інформації, що передається територіальними органами ЦО та НС, потенційно небезпечними підприємствами, повинно передувати уривчасте звучання електросирен, наявних на відповідній території, а також у запису мережею радіомовлення, яке означає "Увага всім!".

Тексти звернення до населення повинні передаватися державною мовою і мовою, якою користується більшість населення в регіоні.

Тексти звернень записуються на магнітних стрічках на весь обсяг касети з обох сторін. Фонограми і друковані тексти звернень зберігаються в запечатаних конвертах в оперативних чергових ЦО, які в необхідних випадках доводять їх до населення. Дублікати фонограм і друкованих текстів звернень зберігаються в запечатаних конвертах на радіотрансляційних вузлах, в апаратних радіомовлення, студіях телебачення і використовуються в разі виходу з ладу апаратури оповіщення або аварії на з'єднувальній лінії зв'язку.

18. Оповіщення про виникнення надзвичайної ситуації на атомних електростанціях здійснюється за допомогою спеціальних систем оповіщення, що створюються за кошти станцій.

Ці системи повинні передбачати можливість передавання сигналу "Увага всім!" і повідомлень на території атомної електростанції та її промислової зони, у пристанційних населених пунктах з робочого місця начальника зміни станції (чергового диспетчера), а також оповіщення чергових служб територіальних органів ЦО та НС.

Між начальником зміни станції і оперативними черговими відповідних територіальних органів ЦО та НС налагоджується прямий телефонний зв'язок за кошти станції. Обладнання робочого місця начальника зміни станції повинно забезпечувати оперативне включення засобів оповіщення і передавання заздалегідь підготовленого усного повідомлення для населення через радіотрансляційні вузли станції і пристанційного населеного пункту на квартирні та вуличні гучномовці та по домашніх телефонах керівного складу станції, підключених до системи централізованого виклику.

Оповіщення населення у 30-кілометровій зоні навколо атомної електростанції здійснюється оперативним черговим відповідного територіального органу ЦО та НС.

19. Уздовж аміакопроводів, магістральних і відвідних нафто- і

територіальних органів ЦО та НС. Ці системи мають бути сполученими з відповідними регіональними системами централізованого оповіщення. Запуск цих систем виконує оперативний черговий відповідного територіального органу ЦО та НС.

20. На випадок виникнення надзвичайної ситуації безпосередньо на потенційно небезпечних підприємствах за їх рахунок створюються локальні або об'єктові системи оповіщення, які мають бути сполученими з регіональними системами централізованого оповіщення. Вимоги до оповіщення локальних або об'єктових систем оповіщення визначаються проектом, погодженим з відповідними територіальними органами ЦО та НС.

21. Локальні системи оповіщення створюються на потенційно небезпечних об'єктах, зона ураження від яких, у разі виникнення на них надзвичайної ситуації, досягає заселених територій або інших підприємств, установ, організацій. До їх складу входять абонентські радіоточки мережі радіомовлення та відомчих радіотрансляційних вузлів, вуличні гучномовці, пристрої запуску електросирен та самі електросирени, система централізованого виклику, магнітофони, магнітні стрічки із записаними текстами звернень.

Локальні системи оповіщення повинні забезпечувати оповіщення:

керівників та інших працівників потенційно небезпечного об'єкта;

оперативних чергових аварійних служб, відповідних територіальних органів ЦО та НС, територіальних органів внутрішніх справ по прямих телефонах;

керівників та інших працівників підприємств, установ (насамперед дитячих, навчальних, медичних закладів, що знаходяться в межах зони можливого ураження), організацій і населення.

22. На потенційно небезпечних підприємствах, на яких зона ураження не виходить за їх територію, створюються об'єктові системи оповіщення. До їх складу входять абонентські радіоточки і вуличні гучномовці державної мережі радіомовлення та відомчих радіовузлів, пристрої запуску електросирен та самі електросирени, телефони, включені до системи централізованого виклику, та інші технічні засоби (у разі необхідності).

Об'єктові системи оповіщення повинні забезпечувати оповіщення:

керівників та інших працівників підприємства;

оперативних чергових аварійних служб, відповідних територіальних органів ЦО та НС, територіальних органів МВС по прямих телефонах.

23. Оповіщення керівників та інших працівників потенційно небезпечного підприємства, а також керівників та працівників підприємств, установ, організацій і населення, які знаходяться в зоні локальної системи оповіщення, здійснює черговий диспетчер або особа, яка виконує його обов'язки. Оповіщення працівників підприємств, установ, організацій та населення, які знаходяться за межами локальної системи оповіщення, покладається на оперативних чергових відповідних територіальних органів ЦО та НС, для чого можуть залучатися сили та засоби відповідних органів МНС. У населених пунктах, де немає цілодобового чергування

територіальних органів ЦО та НС, їх функції з оповіщення можуть покладатися на чергових відповідних органів МВС. З метою своєчасного оповіщення і перевірки достовірності прийнятого повідомлення (команди) встановлюється прямий телефонний зв'язок потенційно небезпечного цеху з черговим диспетчером і керівником підприємства, а також чергового диспетчера з оперативним черговим відповідного територіального органу ЦО та НС, органу МВС за рахунок потенційно небезпечного підприємства.

24. Для оповіщення чергових служб центральних і місцевих органів виконавчої влади, керівного складу територіальних органів ЦО та НС створюються системи циркулярного виклику.

Для своєчасного оповіщення керівників центральних і місцевих органів виконавчої влади, керівного складу центрального і територіальних органів ЦО та НС створюється загальнодержавна система пейджерного зв'язку та оповіщення ЦО, яка може охоплювати і оповіщення керівного складу потенційно небезпечних підприємств.

25. Для функціонування систем централізованого оповіщення за заявками відповідних органів ЦО та НС Держкомзв'язку виділяє канали зв'язку. На регіональних системах оповіщення ці канали зв'язку забороняється використовувати для надання транзитних з'єднань за межі області.

26. Готовність системи оповіщення забезпечується шляхом:

організації цілодобового чергування в центральному і територіальних органах ЦО та НС (якщо такого чергування немає, можуть задіюватися відповідні чергові служби органів МВС);

налагодження прямого телефонного зв'язку чергових служб потенційно небезпечних підприємств, зона ураження яких може поширюватися на заселені території або території інших підприємств, установ, організацій, сейсмічних станцій, гребель водосховищ (диспетчерів чи начальників змін гідроелектростанцій) з черговими службами відповідних територіальних органів ЦО та НС;

завчасної підготовки персоналу чергових служб до дій у надзвичайних ситуаціях;

впровадження автоматизованих систем оповіщення з використанням сучасних технологій;

якісного експлуатаційно-технічного обслуговування апаратури і технічних засобів оповіщення та системи зв'язку ЦО.

27. Усі місцеві органи виконавчої влади, підприємства, установи і організації незалежно від форми власності і господарювання зобов'язані:

забезпечити встановлення електросирен з можливістю централізованого запуску (місце їх встановлення визначає відповідний орган ЦО та НС з урахуванням озвучення території);

забезпечити встановлення вуличних гучномовців в місцях масового скупчення працівників та населення (за погодженням з відповідним органом ЦО та НС);

забезпечити всі виробничі, службові та адміністративні приміщення, а також приміщення навчальних і лікувальних закладів радіотрансляційними точками (радіоприймачами відповідного діапазону для районів, де немає проводового мовлення) для гарантованого

програми програм державного радіомовлення;

безперешкодно допускати працівників, які здійснюють експлуатаційно-технічне обслуговування апаратури і технічних засобів оповіщення та зв'язку ЦО, за пред'явленими ними посвідченнями особи на підприємстві та в приміщення своїх підприємств, установ і організацій для проведення ремонту або інших робіт, пов'язаних з технічною експлуатацією та обслуговуванням систем оповіщення.

Забороняється відключати радіотрансляційні точки та абонентські пункти, через які здійснюється запуск електросирени від мереж державного радіомовлення, демонтувати вуличні гучномовці без погодження з відповідними органами ЦО та НС.

28. Для забезпечення роботи систем оповіщення використовуються: місцеві мережі зв'язку;

мережі провідного (ефірного) радіомовлення та телебачення (включаючи звукового супроводження);

постійно діючі мережі радіозв'язку;

системи пейджерного зв'язку;

електросирени і технічні засоби оповіщення.

Реконструкція та розвиток систем оповіщення

29. Реконструкція та розвиток загальнодержавної системи централізованого оповіщення здійснюються на підставі рішення Кабінету Міністрів України за поданням МНС.

30. Реконструкція та розвиток регіональних систем централізованого оповіщення здійснюються на підставі рішень відповідних місцевих органів виконавчої влади за рекомендаціями МНС.

31. Реконструкція та розвиток спеціальних, локальних та об'єктових систем оповіщення здійснюється відповідно до вимог цього Положення на підставі рішення керівника потенційно небезпечного підприємства згідно з проектом розвитку підприємства, погодженим з відповідним територіальним органом ЦО та НС.

32. Реконструкція та розвиток систем централізованого оповіщення усіх рівнів здійснюється відповідно до змін в адміністративно-територіальному поділї, а також у зв'язку з необхідністю впровадження сучасних технологій.

33. Будівництво, реконструкція, розвиток та експлуатаційно-технічне обслуговування систем оповіщення повинні здійснюватися спеціально підготовленими працівниками підприємств електрозв'язку за договорами між власниками засобів оповіщення і цими підприємствами.

34. У проектах будівництва та реконструкції, а також переобладнання будівель для розташування об'єктів електрозв'язку, мовлення і телебачення необхідно передбачати виділення місць для установлення апаратури оповіщення та централізованого виклику. Цифрові автоматичні телефонні станції підприємств електрозв'язку повинні забезпечувати технічну роботу систем оповіщення.

Організація зв'язку

35. Система зв'язку цивільної оборони у разі загрози чи виникнення надзвичайної ситуації у мирний час, в особливий період і у воєнний час охоплює:

мережу зв'язку МНС;

канали і засоби зв'язку, радіомовлення та телебачення центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, мережі зв'язку яких є складовими ЄНСЗ.

36. Залежно від соціально-економічних та інших особливостей території, на якій виникла надзвичайна ситуація, визначаються види і мережі зв'язку, які належить створювати (використовувати) на цій території та територіях сусідніх районів, адміністративно-територіальних центрів за постійною схемою на період ліквідації наслідків надзвичайної ситуації, а також за тимчасовою схемою.

37. Рівнем надзвичайної ситуації, який залежить від факторів ураження та їх тривалості, розмірів території ураження, ландшафту та інших природних особливостей зони надзвичайної ситуації, пори року, коли вона виникла, визначається, на яких постійно діючих мережах зв'язку (крім мереж державної системи урядового зв'язку) може здійснюватися управління роботою органів і сил ЦО, інших рятувальних та відновлювальних формувань і які мобільні засоби, мережі зв'язку загального користування, засоби і канали інших центральних органів виконавчої влади, підприємств, установ і організацій потрібно задіяти.

38. У разі загрози або виникнення надзвичайної ситуації керівники підприємств зв'язку мають право:

одержувати від місцевих органів виконавчої влади та відповідних територіальних органів ЦО та НС інформацію про її характер, масштаби, дію факторів ураження та вжиття заходів щодо захисту персоналу;

запроваджувати в установленому законодавством порядку тимчасові обмеження на надання послуг електрозв'язку для населення та підприємств;

використовувати (за домовленістю) самостійно для резервування власних засобів або у взаємодії відомчі засоби зв'язку з метою забезпечення ліквідації наслідків надзвичайної ситуації.

39. У разі загрози або виникнення надзвичайної ситуації керівники підприємств зв'язку зобов'язані:

забезпечувати постійну організаційну та технічну готовність апаратури і технічних засобів оповіщення та зв'язку ЦО до виконання завдань в умовах загрози або виникнення надзвичайної ситуації;

забезпечувати оперативне позачергове надання паролних телефонних розмов та передавання категорійних телеграм членам спеціальної Урядової комісії, посадовим особам центральних і місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, відповідних органів ЦО та НС і членам комісій з надзвичайних ситуацій;

забезпечувати органи управління роботами з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації необхідними видами зв'язку;

одночасно доводити до споживачів послуг зв'язку діючі правила користування зв'язком.

40. Зв'язок у разі виникнення надзвичайної ситуації повинен забезпечуватися шляхом вжиття таких організаційно-технічних заходів:

надання членам спеціальної Урядової комісії, керівникам центральних і місцевих органів виконавчої влади, керівному складу органів ЦО та НС і членам комісій з надзвичайних ситуацій пріоритетного права на користування телефонним і телеграфним зв'язком;

організації роботи підприємств зв'язку та аварійно-відновлювальних команд зв'язку за відповідними режимами; створення і роботи на постійній основі служб оповіщення та зв'язку, до складу яких входять відповідні посадові особи і спеціалісти підприємств зв'язку;

оперативного надання органам ЦО та НС необхідних каналів мережі електрозв'язку;

використання позаміської державної мережі електрозв'язку;

розроблення мережі запасних маршрутів доставки пошти;

погодження Держкомзв'язку питання про взаємне використання каналів зв'язку з метою організації обхідного і дублюючого зв'язку з іншими центральними органами виконавчої влади;

створення радіомереж взаємодії для забезпечення зв'язком органів управління ЦО з міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади;

створення і задіяння пересувних вузлів електрозв'язку;

забезпечення використання радіомереж, у тому числі для дублювання найважливіших або найуразливіших напрямків проводового зв'язку;

забезпечення використання можливостей радіоаматорського зв'язку;

обладнання у центрах електрозв'язку, центрах технічної експлуатації місцевого телефонного зв'язку пристроїв для стикування мобільних засобів (спиратних) зв'язку міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, які діють у зоні надзвичайної ситуації, із стаціонарними системами і міністраліями зв'язку;

комплектування пересувних вузлів зв'язку апаратурою, обладнанням, приладами з урахуванням особливостей обладнання систем зв'язку у тій чи іншій зоні можливої надзвичайної ситуації; забезпечення об'єктів електрозв'язку резервними та автономними джерелами електропостачання;

створення і використання місцевих радіомереж на базі переносних радіостанцій ультракороткохвильового діапазону, а також радіотелефонних апаратів (стільниковий, транкінговий зв'язок) для використання в межах зони ураження з можливістю виходу на мережу телефонного зв'язку загальноного користування.

41. Для забезпечення здійснення посадовими особами спеціальної Урядової комісії, керівниками органів виконавчої влади, членами комісій з надзвичайних ситуацій, уповноваженими відповідальними працівниками пріоритетного права на користування міжміським телефонним і телеграфним зв'язком використовується система паролів. Кожен пароль відповідає характерові надзвичайної ситуації і гарантує певну терміновість

надання замовникові телефонних каналів або передавання його телеграм.

42. Телефонні переговори з метою обміну оперативною інформацією забезпечуються за паролем "Лихо".

В екстрених випадках, у разі виходу з ладу прямих (відомчих) каналів зв'язку, право користуватися паролем "Лихо" для передавання повідомлень про виникнення надзвичайної ситуації надається черговому персоналу потенційно небезпечних об'єктів. Список цих осіб визначається територіальними органами ЦО та НС.

43. Для передавання документованих повідомлень надається право на телеграфний зв'язок за паролем "Шторм". При цьому оброблення і передавання телеграм здійснюються негайно.

44. Для передавання розпорядження на оповіщення, забезпечення захисту населення, підприємств, установ, організацій, попередження надзвичайної ситуації відповідним посадовим особам ЦО надаються телефонні або телеграфні канали за паролем "Стріла". Цей пароль одночасно є категорією терміновості телеграми.

45. Граничний обсяг інформації, яка передається, зміст і тривалість телефонного переговору, список посадових осіб, яким надається право користування паролем "Стріла", "Шторм" та відправлення телеграм відповідної категорії терміновості, визначаються МНС.

46. До підприємств електрозв'язку в зонах можливих надзвичайних ситуацій повинні подаватися списки посадових осіб, яким надається право ведення міжміських телефонних переговорів за паролями, перелік відомчих телефонних станцій і номерів телефонів, з яких можуть надходити заявки на міжміські переговори за паролями та на відправлення телеграм відповідної категорії терміновості.

47. Переговори за паролями можуть вестися посадовими особами з будь-яких телефонів підприємств, установ, організацій з розрахунками за спеціальними посвідченнями, виданими Держкомзв'язку.

48. З метою раціонального використання засобів і каналів зв'язку одразу після виникнення надзвичайної ситуації можуть встановлюватися обмеження на тривалість переговорів за паролями у часі.

49. У подальшому для забезпечення зв'язком органів управління роботами з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації і керівників підрозділів, які беруть участь у ліквідації наслідків надзвичайної ситуації, можливості різних видів зв'язку використовуються в необхідних обсягах.

50. Оплата вартості використання засобів і каналів зв'язку здійснюється за діючими тарифами або компенсується за рішенням органу виконавчої влади відповідно до законодавства.

Експлуатаційно-технічне обслуговування апаратури і засобів оповіщення та зв'язку ЦО

51. Експлуатаційно-технічне обслуговування апаратури і технічних засобів оповіщення та зв'язку ЦО повинно забезпечувати підтримання їх у готовності до виконання завдань у разі загрози або виникнення надзвичайних ситуацій та забезпечення сталого управління заходами ЦО.

52. Експлуатаційно-технічне обслуговування апаратури та інших технічних засобів оповіщення та зв'язку ЦО здійснюється згідно з інструкцією про порядок експлуатаційно-технічного обслуговування

апаратури та інших технічних засобів оповіщення і зв'язку ЦО, яка затверджується спільним наказом МНС та Держкомзв'язку.

53. Нормативи часу на експлуатаційно-технічне обслуговування апаратури зв'язку, яка застосовується на підприємствах електрозв'язку, визначаються на підставі діючих у Держкомзв'язку нормативів кількості штатного персоналу.

54. Роботи з експлуатаційно-технічного обслуговування апаратури і засобів оповіщення та зв'язку ЦО включаються в обсяг послуг, які надаються підприємствами електрозв'язку.

55. Капітальний ремонт апаратури і технічних засобів оповіщення та зв'язку ЦО виконується підприємствами електрозв'язку за рахунок коштів підприємства на підставі окремих договорів.

Підприємства електрозв'язку забезпечують контроль за технічною готовністю електросирен у цілому. Про виявлені при цьому недоліки негайно інформуються керівники підприємств, де вони установлені, та відповідні територіальні органи ЦО та НС.

56. Відповідальність за збереженість апаратури і технічних засобів оповіщення та зв'язку ЦО і їх технічну готовність несуть керівники підприємств, установ, організацій (у тому числі органів МВС), де встановлено ці засоби. Відповідальність за технічну готовність апаратури і технічних засобів оповіщення та зв'язку ЦО, виконання організаційно-технічних заходів з попередження несанкціонованого запуску несуть підприємства електрозв'язку, що прийняли ці засоби на експлуатаційно-технічне обслуговування.

Категорично забороняється самостійно проводити відключення (перенесення на інше місце) апаратури і технічних засобів оповіщення та зв'язку ЦО без дозволу відповідного органу ЦО та НС. За самовільне відключення систем оповіщення посадові особи притягаються до відповідальності згідно із законодавством.

57. Для здійснення контролю за станом готовності систем централізованого оповіщення черговими службами органів ЦО та НС передаються контрольні сигнали (команди). Порядок та час їх передавання визначаються спеціальною інструкцією.

У системі централізованого оповіщення Дніпровського каскаду та інших річок комплексні (повні) технічні перевірки повинні проводитися з пунктів диспетчерів (начальників змін) станцій, установлених на греблях, за графіком почергового подавання всіх команд. Відповідальність за проведення комплексних (повних) технічних перевірок покладається на посадову особу Міненерго з питань ЦО.

58. Відповідальність за експлуатаційно-технічне обслуговування систем оповіщення покладається:

- загальнодержавної — на генеральну дирекцію Укртелекому;
- регіональних — на керівництво відповідних дирекцій Укртелекому;
- потенційно небезпечних об'єктів — на головних інженерів цих об'єктів.

59. Забезпечення безперервної та якісної роботи основних і резервних каналів зв'язку, закріплених за системами централізованого оповіщення ЦО, а також заміни на випадок виходу з ладу, безперервної

роботи лінії управління кінцевим обладнанням, телефонних пар у міських і сільських населених пунктах, до яких підключаються абоненти системи централізованого виклику, кінцеве обладнання з електросиренами, радіотрансляційних мереж та вуличних гучномовців, надійної роботи чергових змін лінійно-апаратних цехів, автоматичних телефонних станцій, радіотрансляційних вузлів покладається на керівників відповідних дирекцій Укртелекому.

60. Загальний контроль за технічним станом систем централізованого оповіщення ЦО, організацією та проведенням усіх заходів для забезпечення безперервності і стійкості їх роботи, за охороною і допуском у приміщення, де встановлено апаратуру і технічні засоби оповіщення та зв'язку ЦО, покладається на начальника військово-мобілізаційного підрозділу Держжомзв'язку, начальників військово-мобілізаційних підрозділів підприємств електрозв'язку. Контроль за дотриманням режиму в приміщеннях, де встановлено апаратуру і технічні засоби оповіщення та зв'язку ЦО, покладається на режимні органи відповідних дирекцій Укртелекому.

Загальний контроль за технічним станом спеціальних, локальних та об'єктових систем оповіщення покладається на головних інженерів підприємств, де створено ці системи.

61. Керівники відповідних органів ЦО та НС відповідають за оперативну готовність загальнодержавної та регіональних систем централізованого оповіщення, за створення необхідного резерву апаратури і технічних засобів оповіщення та зв'язку ЦО, запасних частин, забезпечують удосконалення зазначених систем централізованого оповіщення, своєчасне опечатування панелей управління, лічильників апаратури і технічних засобів оповіщення та зв'язку ЦО, своєчасне і правильне закладення (вилучення) на підприємствах електрозв'язку пакетів з пароллями і відгуками, текстами звернень до населення.

62. Керівники відповідних органів МВС відповідають за збереження апаратури і технічних засобів оповіщення ЦО, контроль її справності, чітке виконання оперативними черговими інструкції щодо застосування та обслуговування апаратури.

Керівники гідроелектростанцій відповідають за збереження апаратури і технічних засобів оповіщення ЦО, створення необхідного резерву апаратури і технічних засобів оповіщення, запасних частин, контроль її справності, чітке виконання оперативними черговими, начальниками змін гідроелектростанцій інструкції щодо застосування та обслуговування апаратури, своєчасне опечатування панелей управління, лічильників апаратури і технічних засобів оповіщення ЦО.

63. У разі виходу з ладу або несанкціонованого запуску апаратури і технічних засобів оповіщення та зв'язку ЦО негайно вживаються заходи до відновлення їх роботоспроможності.

За фактом виходу з ладу або несанкціонованого запуску апаратури і технічних засобів оповіщення та зв'язку ЦО проводиться розслідування і складається акт відповідним органом ЦО та НС, з одного боку, і відповідною дирекцією Укртелекому або підприємством електрозв'язку — з другого. Один примірник акта подається до МНС.

С П И С О К
ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ЗАКОНОДАВСТВА

ЗАКОНОДАВСТВО

1. Закон України «Про Цивільну оборону України» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 1993, N 14)
2. Закон України «Про війська Цивільної оборони України» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 1999, N 19)
3. Закон України «Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2000, N 40,)
4. Закон України «Про захист людини від впливу іонізуючого випромінювання» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 1998, N 22)
5. Постанова Кабінету Міністрів України від 24 березня 2004 р. N 368 Про затвердження Порядку класифікації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру за їх рівнями.
6. Постанова Кабінету Міністрів України від 24 березня 2004 р. N 368 Про затвердження Порядку класифікації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру за їх рівнями.
7. Постанова Кабінету Міністрів України від 15 лютого 1999 р. N 192 Про затвердження Положення про організацію оповіщення і зв'язку у надзвичайних ситуаціях.

ЛІТЕРАТУРА

1. Депутат О.П., Коваленко І.В., Мужик І.С. Цивільна оборона. Київ.: Афіша, 2001.
2. Стеблюк М.І. Цивільна оборона. К.: 2003.
3. Стеблюк М.І. Цивільна оборона. К.: Урожай, 1994.
4. Губський А.І. Цивільна оборона. Львів, 1995.
5. Мігович Г.Г. Цивільна оборона. К.: Довідник з цивільної оборони. ІАТ "Українська технологічна група", 1998.
6. Мігович Г.Г. Сильнодіючі отруйні речовини. К.: 1999.

ЗАКОНОДАВСТВО

1. Закон України «Про Цивільну оборону України» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 1993, N 14)
2. Закон України «Про війська Цивільної оборони України» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 1999, N 19)
3. Закон України «Про захист населення і території від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2000, N 40.)
4. Закон України «Про захист людини від впливу іонізуючого випромінювання» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 1998, N 22)
5. Закон України «Про правові засади цивільного захисту (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2004)
6. Постанова Кабінету Міністрів України від 24 березня 2004 р. N 368 Про затвердження Порядку класифікації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру за їх рівнями.
7. Постанова Кабінету Міністрів України від 24 березня 2004 р. N 368 Про затвердження Порядку класифікації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру за їх рівнями.
8. Постанова Кабінету Міністрів України від 15 лютого 1999 р. N 192 Про затвердження Положення про організацію оповіщення і зв'язку у надзвичайних ситуаціях.